Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK TRIBUNÁLU (druhého rozšířeného senátu)

24. září 2019 * [i]

„Hospodářská soutěž – Kartelové dohody – Odvětví úrokových derivátů denominovaných v eurech – Rozhodnutí, kterým se konstatuje porušení článku 101 SFEU a článku 53 Dohody o EHP – Manipulace s mezibankovními referenčními sazbami Euribor – Výměna důvěrných informací – Omezení hospodářské soutěže z hlediska účelu – Jediné a trvající protiprávní jednání – Pokuty – Základní částka – Hodnota tržeb – Článek 23 odst. 2 nařízení (ES) č. 1/2003 – Povinnost uvést odůvodnění“

Ve věci T-105/17,

HSBC Holdings plc, se sídlem v Londýně (Spojené království),

HSBC Bank plc, se sídlem v Londýně,

HSBC Francie, se sídlem v Paříži (Francie),

zastoupené K. Bacon, QC, D. Baileym, barrister, M. Simpsonem, solicitor, a Y. Anselinem a C. Angeli, avocats,

žalobkyně,

proti

Evropské komisi, zastoupené M. Farleym, B. Monginem a F. van Schaik, jako zmocněnci, ve spolupráci s B. Laskem barrister,

žalované,

jejímž předmětem je návrh podaný na základě článku 263 SFEU znějící jednak na částečné zrušení rozhodnutí Komise C (2016) 8530 final ze dne 7. prosince 2016 týkajícím se řízení podle článku 101 SFEU a článku 53 Dohody o EHP (AT.39914 – Úrokové deriváty v eurech) a jednak na změnu pokuty uložené žalobkyním,

TRIBUNÁL (druhý rozšířený senát),

ve složení M. Prek (zpravodaj), předseda, E. Buttigieg, F. Schalin, B. Berke a M. J. Costeira, soudci,

vedoucí soudní kanceláře: M. Marescaux, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 19. března 2019,

vydává tento

* Jednací jazyk: angličtina.

Rozsudek

I. Skutečnosti předcházející sporu

1 Evropská komise ve svém rozhodnutí C(2016) 8530 final ze dne 7. prosince 2016 týkajícím se řízení podle článku 101 [SFEU] a článku 53 Dohody o EHP (Věc AT.39914 – Úrokové deriváty v eurech) (dále jen „napadené rozhodnutí“) konstatovala, že žalobkyně, HSBC Holdings plc, HSBC Bank plc a HSBC France, porušily článek 101 SFEU a článek 53 Dohody o EHP tím, že se od 12. února do 27. března 2007 zúčastnily jediného a trvajícího protiprávního jednání, jehož účelem bylo změnit běžný průběh určování cen na trhu s úrokovými deriváty denominovanými v eurech (Euro Interest Rate Derivative, dále jen „EIRD“) ve spojení s „Euro Interbank Offered Rate“ (Euribor) nebo Euro Over-Night Index Average (EONIA) [čl. 1 písm. b) napadeného rozhodnutí] a uložila jim společně a nerozdílně pokutu ve výši 33 606 000 eur [čl. 2 písm. b) napadeného rozhodnutí].

2 Skupina HSBC (dále jen „HSBC“) je bankovní skupinou a jednou z jejích činností je investiční, finanční a tržní bankovnictví. HSBC Holdings je zastřešující společnost skupiny HSBC. HSBC Holdings je mateřskou společností společnosti HSBC France, která je mateřskou společností společnosti HSBC Bank. HSBC France a HSBC Bank jsou pověřeny jednáním s EIRD. HSBC France odpovídá za kotace v rámci sazby panelu Euribor (body 58 až 61 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

3 Dne 14. června 2011 požádala bankovní skupina Barclays (Barclays plc, Barclays Bank plc, Barclays Directors Ltd, Barclays Group Holding Ltd, Barclays Capital Services Ltd a Barclays Services Jersey Ltd, dále jen „Barclays“) Komisi o rezervaci pořadí na základě oznámení Komise o ochraně před pokutami a o snížení pokut v případech kartelů (Úř. věst. 2006, C 298, s. 17), přičemž ji informovala o existenci kartelové dohody v odvětví EIRD a o svém úmyslu spolupracovat. Dne 14. října 2011 byla Barclays poskytnuta podmínečná ochrana před pokutou (bod 86 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

4 V období od 18. do 21. října 2011 provedla Komise šetření v prostorách určitého počtu finančních institucí v Londýně (Spojené království) a v Paříži (Francie), z nichž dvě byly žalobkyně (bod 87 napadeného rozhodnutí).

5 Ve dnech 5. března a 29. října 2013 zahájila Komise na základě čl. 11 odst. 6 nařízení Rady č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích [101 SFEU] a [102 SFEU] (Úř. věst. 2003, L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205) řízení o nesplnění povinnosti vůči žalobkyním, jakož i Barclays, Crédit agricole SA a Crédit agricole Corporate and Investment Bank (dále jen společně „Crédit agricole“), Deutsche Bank AG, Deutsche Bank Services (Jersey) Ltd a DB Group Services (UK) Ltd (dále jen společně „Deutsche Bank“), JP Morgan Chase & Co., JP Morgan Chase Bank National Association a JP Morgan Services LLP (dále jen společně „JP Morgan“), Royal Bank of Scotland plc a Royal Bank of Scotland Group plc (dále jen společně „RBS“) a Société générale (bod 89 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

6 Barclays, Deutsche Bank, Société générale a RBS měly v úmyslu zúčastnit se postupu při narovnání podle čl. 10a nařízení Komise (ES) č. 773/2004 ze dne 7. dubna 2004 o vedení řízení Komise podle článků [101 SFEU] a [102 SFEU] (Úř. věst. 2004, L 123, s. 18; Zvl. vyd. 08/03, s. 81), v platném znění. HSBC, Crédit agricole a JP Morgan se rozhodly tohoto postupu při narovnání nezúčastnit.

7 Dne 4. prosince 2013 přijala Komise ve vztahu k Barclays, Deutsche Bank, Société générale a RBS rozhodnutí C(2013) 8512 final v řízení podle článku 101 [SFEU] a článku 53 Dohody o EHP [Věc AT.39914 – Úrokové deriváty v eurech (EIRD) (Narovnání)] (dále jen „rozhodnutí o narovnání“), ve kterém dospěla k závěru, že tyto podniky porušily článek 101 SFEU a článek 53 Dohody o EHP tím, že se zúčastnily jediného a trvajícího protiprávního jednání, které mělo za cíl změnit běžný průběh určování cen na trhu EIRD (bod 95 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

A. Správní řízení týkající se napadeného rozhodnutí

8 Dne 19. března 2014 Komise zaslala žalobkyním, jakož i Crédit agricole a JP Morgan oznámení námitek (bod 98 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

9 Žalobkyním byly zpřístupněny na DVD části spisu Komise a jejich zástupci měli rovněž přístup ke spisu v prostorách Komise (bod 99 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Žalobkyně měly také přístup k oznámení námitek zaslanému účastnicím řízení, k odpovědím těchto účastnic řízení, jakož i k rozhodnutí o narovnání (bod 100 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

10 Dne 14. listopadu 2014 předložily žalobkyně svá písemná vyjádření v návaznosti na oznámení námitek a vyjádřily se na jednání konaném ve dnech 15. až 17. června 2015 (bod 104 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

11 Dne 6. dubna 2016 opravila Komise rozhodnutí o narovnání, pokud jde o stanovení částky pokuty Société générale. Žalobkyně měly přístup k tomuto opravnému rozhodnutí, jakož i k hlavní korespondenci a opraveným finančním údajům, které předložila Société générale (body 105 a 106 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

B. Napadené rozhodnutí

12 Dne 7. prosince 2016 přijala Komise na základě článků 7 a 23 nařízení č. 1/2003 napadené rozhodnutí. Článek 1 písm. b) a čl. 2 písm. b) tohoto rozhodnutí znějí takto:

„*Článek 1*

Následující podniky porušily článek 101 Smlouvy a článek 53 Dohody o EHP tím, že se během uvedených období zúčastnily jediného a trvajícího protiprávního jednání v souvislosti s úrokovými deriváty v eurech. Toto protiprávní jednání, které bylo rozšířeno na celý EHP, spočívalo v dohodách nebo jednáních ve vzájemné shodě, jejichž cílem bylo narušit běžný průběh oceňování složek v odvětví úrokových derivátů v eurech:

[…]

(b) [žalobkyně] ode dne 12. února 2007 do 27. března 2007 […]

Článek 2

Za protiprávní jednání uvedené v článku 1 se ukládají následující pokuty:

[…]

(b) [žalobkyním], společně a nerozdílně: 33 606 600 eur.“

1. Dotčené produkty

13 Dotčená protiprávní jednání se týkají EIRD, to znamená úrokových derivátů denominovaných v eurech indexovaných k sazbám Euribor nebo EONIA.

14 Euribor je soubor referenčních úrokových sazeb, jež mají odrážet cenu mezibankovních úvěrů často používaných na mezinárodních kapitálových trzích. Sazba Euribor je definována jako index sazby, za kterou jsou mezibankovní termínové vklady v eurech nabízeny jednou přední bankou jiné přední bance

v rámci eurozóny. Sazba Euribor se vypočítá jako průměr cen nabízených denně panelem, který v době napadeného rozhodnutí čítal 47 předních bank – včetně bank uvedených v bodě 5 výše – jež se mezi 10:45 hod. a 11:00 hod. zasílají společnosti Thomson Reuters, která slouží jako zástupce pro výpočty Evropské bankovní federace (dále jen „EBF“). Banky poskytují příspěvky na patnáct různých úrokových sazeb Euribor, které se liší v závislosti na době splatnosti v trvání od jednoho týdne do dvanácti měsíců. Sazba EONIA plní stejnou funkci jako Euribor, ale pokud jde o jednodenní sazbu. Sazbu EONIA vypočítává Evropská centrální banka (ECB) jako vážený průměr úrokových sazeb z jednodenních nezajištěných („unsecured“) mezibankovních úvěrů téhož panelu bank, který se používá pro stanovení sazby Euribor (body 20 až 27 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

15 Nejčastějšími EIRD jsou dohody o budoucích úrokových sazbách („forward rate agreements“), swapy úrokových sazeb („interest rate swaps“), opce na úrokové sazby a termínové smlouvy („futures“) na úrokové sazby (body 4 až 10 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

2. Jednání vytýkaná žalobkyním

16 V bodě 113 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise popsala jednání vytýkané bankám uvedeným v bodě 5 výše následovně:

„Barclays, Deutsche Bank, JPMorgan Chase, Société générale, Crédit agricole, HSBC a RBS se zúčastnily řady dvoustranných kontaktů v odvětví EIRD, které spočívaly zejména v následujících praktikách mezi jednotlivými účastníky řízení:

a) někteří obchodníci zaměstnávaní jednotlivými stranami příležitostně sdělovali nebo přijímali informace o preferencích týkajících se nezměněné, nízké nebo vysoké fixace některých dob splatnosti v rámci sazby Euribor; tyto preference závisely na jejich expozicích/obchodních pozicích;

b) někteří obchodníci jednotlivých stran si příležitostně navzájem sdělovali nebo přijímali podrobné, veřejně neznámé/veřejně nedostupné informace o obchodních pozicích nebo budoucích záměrech nejméně jedné ze svých příslušných bank, pokud jde o budoucí kotace předkládané v rámci sazby Euribor ohledně některých dob splatnosti;

c) někteří obchodníci rovněž příležitostně využívali možnosti, jak sladit své obchodní pozice ve vztahu k EIRD na základě informací, které jsou popsány v písmenu a) nebo b);

d) někteří obchodníci rovněž příležitostně využívali možnosti, jak sladit nejméně jednu z budoucích kotací svých bank předkládaných v rámci sazby Euribor na základě informací, které jsou popsány v písmenu a) nebo b);

e) nejméně jeden z obchodníků zapojených do těchto diskuzí příležitostně oslovil předkladatele dotčené banky pro sazbu Euribor nebo uvedl, že k takovému oslovení mělo dojít, za účelem žádosti o předložení kotace zástupci EBF pro výpočty v určitém směru nebo na konkrétní úrovni;

f) nejméně jeden z obchodníků zapojených do těchto diskuzí uvedl, že měl příležitostně zpětně informovat nebo zpětně informoval o odpovědi předkladatele před okamžikem, kdy se musí zástupci pro výpočty předkládat denní kotace pro sazbu Euribor, nebo v případech, kdy tento obchodník už kotace projednal s předkladatelem, postoupil tuto informaci obdrženou od předkladatele obchodníkovi jiné strany;

g) nejméně jeden obchodník některé strany příležitostně vyzradil obchodníkovi jiné strany podrobné a citlivé informace o obchodní nebo cenové strategii jeho banky ve vztahu k EIRD.“

17 V bodě 114 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise dodala, že „někteří obchodníci zaměstnávaní jednotlivými stranami kromě toho projednávali výsledky stanovení sazeb Euribor, včetně kotací předložených konkrétními bankami po stanovení a zveřejnění aktuálních sazeb Euribor."

18 Komise měla za to, že tato jednání tvoří jediné a trvající protiprávní jednání.

19 Pro účely odůvodnění této kvalifikace Komise na prvním místě uvedla, že uvedená jednání sledovala jediný hospodářský cíl (body 444 až 450 odůvodnění napadeného rozhodnutí), kterým bylo snížení peněžních toků, jež měli účastníci platit na základě EIRD, nebo zvýšení peněžních toků, které měli obdržet. Na druhém místě měla Komise za to, že jednotlivé úkony náleží do společného vzorce chování, jelikož do kartelové dohody byla zapojena stálá skupina osob, že strany ve svých protisoutěžních činnostech postupovaly velmi podobným způsobem a že různé diskuze mezi stranami se týkaly totožných nebo překrývajících se témat a měly tedy totožný nebo částečně totožný obsah (body 451 až 456 odůvodnění). Na třetím místě měla Komise za to, že obchodníci účastnící se protisoutěžních výměn informací byli kvalifikovaní odborníci a věděli nebo měli vědět o celkovém rozsahu a základních rysech celé kartelové dohody (body 457 až 483 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

20 Komise měla za to, že se HSBC podílela na tomto jediném a trvajícím protiprávním jednání, přičemž zdůraznila, že dvoustranné výměny informací s Barclays samy o sobě zakládají porušení čl. 101 odst. 1 SFEU (bod 486 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

21 Pokud jde o dobu trvání této účasti, Komise v případě HSBC zvolila jako výchozí bod den 12. února 2007 (bod 620 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a jako konečné datum den 27. března 2007 (bod 625 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

3. Výpočet částky pokuty

a) Základní částka pokuty

22 Pokud jde na prvním místě o určení hodnoty tržeb bank, které se zúčastnily kartelové dohody, jelikož EIRD nevytváří tržby v obvyklém slova smyslu, Komise určila hodnotu tržeb prostřednictvím náhradní hodnoty. Kromě toho s ohledem na okolnosti projednávané věci měla Komise za to, že je vhodnější nezohlednit anualizovanou náhradní hodnotu, ale opřít se o náhradní hodnotu odpovídající měsíční účasti bank na protiprávním jednání (bod 640 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise připomněla, že není povinna používat matematický vzorec a že při stanovení částky každé pokuty má prostor pro uvážení (bod 647 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

23 Komise považovala za vhodné přijmout jako náhradní hodnotu peněžní příjmy z peněžních toků, které každá banka získala ze svého portfolia EIRD spojených s jakoukoliv dobou splatnosti v rámci sazby Euribor nebo EONIA a sjednala s protistranami usazenými v EHP (bod 641 napadeného rozhodnutí), na které byl použit 98,849 % jednotný koeficient snížení.

24 Komise proto za hodnotu tržeb žalobkyň považovala částku 192 081 799 eur (bod 648 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

25 Pokud jde na druhém místě o závažnost protiprávního jednání, Komise použila koeficient závažnosti ve výši 15 %, jelikož se protiprávní jednání týkalo koordinace cen a dohod o stanovení cen. Komise připočítala koeficient závažnosti ve výši 3 %, přičemž odkázala na okolnost, že se kartelová dohoda týkala celého EHP a sazeb relevantních pro všechny EIRD a že uvedené sazby vztahující se k euru měly klíčový význam pro harmonizaci finančních podmínek na vnitřním trhu a pro bankovní činnosti v členských státech (body 720 a 721 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

26 Pokud jde na třetím místě o dobu trvání protiprávního jednání, Komise zdůraznila, že zohlednila dobu trvání účasti každého účastníka na kartelové dohodě „zaokrouhleno dolů na měsíce a *pro rata*“, což v případě žalobkyň vedlo k použití 0,08 % násobícího koeficientu (body 727 až 731 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

27 Komise na čtvrtém místě doplnila dodatečnou částku ve výši 18 % hodnoty tržeb, kvalifikovanou jako „vstupní částka“, jelikož protiprávní jednání spočívalo v horizontálním stanovení cen, aby podniky odradila od účasti na takových praktikách bez ohledu na dobu trvání protiprávního jednání (body 732 až 734 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

28 Komise proto stanovila základní částku pokuty žalobkyň ve výši 37 340 000 eur (bod 735 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

b) Konečná částka pokuty

29 Pokud jde o stanovení konečné částky pokuty, Komise uvedla, že HSBC mělo okrajovější nebo menší roli v protiprávním jednání, kterou nelze srovnávat s rolí hlavních účastníků, a přiznala HSBC snížení základní částky pokuty o 10 % (body 747 až 749 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Článek 2 odst. 1 písm. b) napadeného rozhodnutí tedy žalobkyním ukládá jako pokutu konečnou částku 33 606 000 eur.

II. Řízení a návrhová žádání účastnic řízení

30 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 17. února 2017 podaly žalobkyně projednávanou žalobu.

31 Na návrh druhého senátu Tribunálu rozhodl Tribunál podle článku 28 jednacího řádu Tribunálu předat věc rozšířenému senátu.

32 Na návrh soudce zpravodaje Tribunál (druhý rozšířený senát) rozhodl o zahájení ústní části řízení a v rámci organizačních procesních opatření stanovených v článku 89 jednacího řádu položil dne 30. ledna 2019 účastnícím řízení písemné otázky. Dne 14. a 15. února 2019 odpověděly žalobkyně a Komise na otázky položené Tribunálem.

33 Dne 8. března 2019 zaslal Tribunál účastnícím řízení dodatečnou otázku k zodpovězení na jednání.

34 Dne 18. března 2019 rozhodl Tribunál po vyslechnutí účastnic řízení na základě článku 109 jednacího řádu o konání jednání s vyloučením veřejnosti.

35 Na jednání konaném dne 19. března 2019 byly vyslechnuty řeči účastnic řízení a jejich odpovědi na ústní otázky Tribunálu. Na tomto jednání byla Komise požádána o poskytnutí doplňujících vysvětlení k určení 98,849 % koeficientu snížení, který uplatnila na peněžní příjmy.

36 Dne 2. dubna 2019 odpověděla Komise na otázku Tribunálu.

37 Dne 10. května 2019 předložily žalobkyně svá vyjádření k odpovědi Komise.

38 Dne 28. května 2019 předložila Komise své připomínky.

39 Rozhodnutím ze dne 4. června 2019 Tribunál (druhý rozšířený senát) ukončil ústní část řízení.

40 Žalobkyně navrhují, aby Tribunál:

– zrušil článek 1 napadeného rozhodnutí;

– podpůrně zrušil čl. 1 písm. b) napadeného rozhodnutí;

– podpůrněji částečně zrušil čl. 1 písm. b) napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž uvádí, že se žalobkyně podílely na jediném a trvajícím protiprávním jednání;

– zrušil čl. 2 písm. b) napadeného rozhodnutí;

– podpůrně podstatně snížil pokutu, která jim byla uložena na základě čl. 2 písm. b) napadeného rozhodnutí na částku, kterou Tribunál uzná za přiměřenou;

– uložil Komisi náhradu nákladů řízení nebo podpůrně přiměřenou část nákladů řízení vynaložených žalobkyněmi.

41 Komise navrhuje, aby Tribunál:

– žalobu zamítl;

– uložit žalobkyním náhradu nákladů řízení.

III. Právní otázky

42 V rámci své žaloby žalobkyně současně předkládají návrhová žádání směřující ke zrušení článku 1 a čl. 2 písm. b) napadeného rozhodnutí a návrhová žádání směřující ke změně částky pokuty uložené uvedeným čl. 2 písm. b). Tribunál bude rozlišovat mezi přezkumem návrhových žádání směřujících ke zrušení článku 1 napadeného rozhodnutí a podpůrně čl. 1 písm. b) uvedeného rozhodnutí na straně jedné a přezkumem návrhového žádání směřujícího ke zrušení čl. 2 písm. b) uvedeného rozhodnutí, kterým Komise uložila žalobkyním pokutu ve výši 33 606 000 eur, jakož i přezkumem návrhového žádání směřujícího ke změně výše této pokuty na straně druhé.

43 Vzhledem k tomu, že žalobkyně uplatňují současně návrhová žádání směřující ke zrušení napadeného rozhodnutí a ke změně částky uložené pokuty, je třeba nejprve zdůraznit, že systém soudního přezkumu rozhodnutí Komise v řízení podle článků 101 a 102 SFEU spočívá v přezkumu legality aktů orgánů stanoveném v článku 263 SFEU, který může být na základě článku 261 SFEU a na základě návrhu žalobců doplněn přezkumem Tribunálu v plné jurisdikci, pokud jde o sankce uložené Komisí v této oblasti (rozsudek ze dne 26. září 2018, Infineon Technologies v. Komise, C-99/17 P, EU:C:2018:773, bod 47 a citovaná judikatura).

44 Pokud jde na prvním místě o rozsah přezkumu legality stanoveného v článku 263 SFEU, platí, že zahrnuje všechny prvky rozhodnutí Komise přijatých v řízení podle článků 101 a 102 SFEU, jejichž důkladný přezkum unijní soud zajišťuje po právní i skutkové stránce ve světle důvodů vznesených žalobkyní a s ohledem na všechny relevantní skutečnosti předložené žalobkyní (viz rozsudek ze dne 26. září 2018, Infineon Technologies v. Komise, C-99/17 P, EU:C:2018:773, bod 48 a citovaná judikatura).

45 Je však třeba připomenout, že unijní soudy nemohou v rámci přezkumu legality podle článku 263 SFEU nahradit odůvodnění autora dotčeného aktu vlastním odůvodněním (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 24. ledna 2013, Frucona Košice v. Komise, C-73/11 P, EU:C:2013:32, bod 89 a citovaná judikatura).

46 Pokud jde na druhém místě o rozsah pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci, která je unijnímu soudu přiznána v článku 31 nařízení č. 1/2003 v souladu s článkem 261 SFEU, tato pravomoc opravňuje soud, aby nad rámec pouhého přezkumu legality sankce nahradil posouzení Komise svým posouzením, a uloženou pokutu nebo penále tedy zrušil, snížil nebo zvýšil (viz rozsudek ze dne 26. září 2018, Infineon Technologies v. Komise, C-99/17 P, EU:C:2018:773, bod 193 a citovaná judikatura).

47 Naproti tomu rozsah této pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci je striktně omezen, na rozdíl od přezkumu legality stanoveného v článku 263 SFEU, na stanovení výše pokuty (viz rozsudek ze dne 21. ledna 2016, Galp Energía España a další v. Komise, C-603/13 P, EU:C:2016:38, bod 76 a citovaná judikatura).

A. K návrhovým žádáním směřujícím ke zrušení článku 1 napadeného rozhodnutí a podpůrně čl. 1 písm. b) uvedeného rozhodnutí

48 Na podporu návrhových žádání směřujících ke zrušení článku 1 napadeného rozhodnutí a podpůrně čl. 1 písm. b) uvedeného rozhodnutí předkládají žalobkyně pět žalobních důvodů.

49 První žalobní důvod se týká kvalifikace protiprávního jednání z hlediska účelu, kterou provedla Komise.

50 Druhým, třetím a čtvrtým žalobním důvodem žalobkyně zpochybňují kvalifikaci jediného a trvajícího protiprávního jednání, kterou provedla Komise. Druhý žalobní důvod se týká závěru Komise, podle kterého koluzivní dohody uzavřené HSBC s jinými účastnicemi řízení byly součástí jednotného plánu sledujícího jediný cíl. Třetí a čtvrtý žalobní důvod se týkají úmyslu HSBC přispívat k tomuto cíli a jejího povědomí o úkonech ostatních účastníků protiprávního jednání.

51 Pátý žalobní důvod se týká skutečnosti, že napadeného rozhodnutí bylo vydáno po rozhodnutí o narovnání, v němž se Komise již vyjádřila k účasti HSBC na dotčeném protiprávním jednání. Žalobkyně z toho dovozují, že Komise porušila zásady presumpce neviny a řádné správy, jakož i právo na obhajobu.

1. K prvnímu žalobnímu důvodu, týkajícímu se kvalifikace protiprávního jednání z hlediska účelu ve smyslu čl. 101 odst. 1 SFEU

52 Vzhledem k tomu, že se zde jedná o kvalifikaci protiprávního jednání z hlediska účelu, kterou použila Komise, je třeba připomenout, že zákazu uvedenému v čl. 101 odst. 1 SFEU podléhají dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků nebo jednání ve vzájemné shodě, jejichž „účelem nebo důsledkem“ je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na vnitřním trhu.

53 V tomto ohledu plyne z judikatury Soudního dvora, že určité druhy koordinace mezi podniky vykazují dostatečný stupeň škodlivosti ve vztahu k hospodářské soutěži, aby bylo možné mít za to, že přezkum jejich účinků není nutný (rozsudky ze dne 11. září 2014, CB v. Komise, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, bod 49, a ze dne 19. března 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise, C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 113; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek ze dne 14. března 2013, Allianz Hungária Biztosító a další, C-32/11, EU:C:2013:160, bod 34).

54 Rozdíl mezi slovními spojeními „jednání protiprávní z hlediska účelu“ a „jednání protiprávní z hlediska důsledku“ vychází z okolnosti, že některé formy koluze mezi podniky mohou být považovány za škodlivé pro řádné fungování normální hospodářské soutěže již ze své povahy (rozsudky ze dne 11. září 2014, CB v. Komise, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, bod 50, a ze dne u 19. března 2015, Dole

Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise, C-2286/13 P, EU:C:2015:184, bod 114; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek ze dne 14. března 2013, Allianz Hungária Biztosító a další, C-32/11, EU:C:2013:160, bod 35).

55 Je tak nesporné, že určitá koluzivní jednání, jako například jednání vedoucí k horizontálnímu určování cen kartely, mohou být považována za natolik způsobilá vyvolat negativní účinky, zejména na ceny, kvantitu nebo kvalitu zboží a služeb, že pro účely uplatnění čl. 101 odst. 1 SFEU lze mít za nepotřebné prokazovat, že mají konkrétní účinky na trh. Zkušenost totiž ukazuje, že taková jednání vedou ke snížení produkce a ke zvýšení ceny, což vrcholí špatným rozdělením zdrojů zejména ke škodě spotřebitelů (rozsudky ze dne 11. září 2014, CB v. Komise, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, bod 51, a ze dne 19. března 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise, C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 115).

56 V případě, že analýza daného druhu koordinace mezi podniky neodhalí dostatečný stupeň škodlivosti ve vztahu k hospodářské soutěži, je naproti tomu třeba zkoumat účinky, a aby toto jednání podléhalo zákazu, musí existovat skutečnosti prokazující, že hospodářská soutěž byla skutečně buď vyloučena, nebo citelně omezena či narušena (rozsudky ze dne 14. března 2013, Allianz Hungária Biztosító a další, C-32/11, EU:C:2013:160, bod 34; ze dne 11. září 2014, CB v. Komise, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, bod 52, a ze dne 19. března 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise, C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 116).

57 Podle judikatury Soudního dvora je při posuzování toho, zda dohoda mezi podniky nebo rozhodnutí sdružení podniků vykazuje dostatečný stupeň škodlivosti, aby byla považována za omezení hospodářské soutěže „z hlediska účelu“ ve smyslu čl. 101 odst. 1 SFEU, třeba se soustředit zejména na obsah jejích ustanovení, na cíle, kterých má dosáhnout, jakož i na hospodářský a právní kontext, do kterého spadá. V rámci posuzování tohoto kontextu je rovněž třeba zohlednit povahu dotčeného zboží nebo služeb, jakož i skutečné podmínky fungování a struktury dotčeného trhu nebo trhů (rozsudky ze dne 11. září 2014, CB v. Komise, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, bod 53, a ze dne 19. března 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise, C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 117; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek ze dne 14. března 2013, Allianz Hungária Biztosító a další, C-32/11, EU:C:2013:160, bod 36).

58 Mimoto ačkoli úmysl účastníků není k určení omezující povahy dohody mezi podniky nezbytný, vnitrostátním a unijním orgánům pro hospodářskou soutěž nebo soudům nic nezakazuje, aby jej zohlednily (rozsudky ze dne 14. března 2013, Allianz Hungária Biztosító a další, C-32/11, EU:C:2013:160, bod 37; ze dne 11. září 2014, CB v. Komise, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, bod 54, a ze dne 19. března 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise, C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 118).

59 Pokud jde konkrétně o výměnu informací mezi soutěžiteli, je třeba připomenout, že kritéria koordinace a spolupráce zakládající jednání ve vzájemné shodě je třeba chápat ve světle koncepce vlastní ustanovením Smlouvy týkajícím se hospodářské soutěže, podle které každý hospodářský subjekt musí autonomním způsobem určovat politiku, kterou hodlá uplatňovat na společném trhu (rozsudky ze dne 4. června 2009, T-Mobile Netherlands a další, C-8/08, EU:C:2009:343, bod 32, a ze dne 19. března 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise, C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 119).

60 Ačkoliv tento požadavek autonomie nevylučuje právo hospodářských subjektů na rozumné přizpůsobení se stávajícímu nebo očekávanému chování jejich soutěžitelů, striktně brání všem přímým nebo nepřímým kontaktům mezi těmito subjekty, způsobilým ovlivnit tržní chování skutečného nebo potenciálního soutěžitele či odhalit tržní chování, o kterém tyto subjekty rozhodly, že budou samy uskutečňovat na tomto trhu nebo které zamýšlí samy uskutečňovat na tomto trhu, takovému soutěžiteli, jestliže je účelem nebo důsledkem těchto kontaktů dosažení podmínek hospodářské soutěže, které s přihlédnutím k povaze výrobků nebo poskytovaných služeb, významu a množství podniků, jakož i objemu uvedeného trhu, neodpovídají obvyklým podmínkám relevantního trhu

(rozsudky ze dne 4. června 2009, T-Mobile Netherlands a další, C-8/08, EU:C:2009:343, bod 33, a ze dne 19. března 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise, C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 120).

61 Soudní dvůr proto rozhodl, že výměna informací mezi soutěžiteli může být v rozporu s pravidly hospodářské soutěže, pokud zmírňuje nebo odstraňuje stupeň nejistoty o fungování relevantního trhu, a tím vede k omezení hospodářské soutěže mezi podniky (rozsudky ze dne 2. října 2003, Thyssen Stahl v. Komise, C-194/99 P, EU:C:2003:527, bod 89; ze dne 4. června 2009, T-Mobile Netherlands a další, C-8/08, EU:C:2009:343, bod 35, a ze dne 19. března 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise, C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 121).

62 Zvláště je třeba mít za to, že protisoutěžní účel sleduje výměna informací, která je způsobilá odstranit nejistoty v mysli dotčených osob ohledně dne, rozsahu a způsobů přizpůsobení chování na trhu, které musí dotyčné podniky provést (rozsudek ze dne 19. března 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise, C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 122; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek ze dne 4. června 2009, T-Mobile Netherlands a další, C-8/08, EU:C:2009:343, bod 41).

63 Mimoto jednání ve vzájemné shodě může mít protisoutěžní účel, přestože nemá přímou souvislost se spotřebitelskými cenami. Znění čl. 101 odst. 1 SFEU totiž neumožňuje mít za to, že jsou zakázána pouze jednání ve vzájemné shodě, která mají přímý vliv na cenu zaplacenou konečnými spotřebiteli (rozsudek ze dne 19. března 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise, C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 123; viz rovněž v tomto smyslu rozsudky ze dne 4. června 2009, T-Mobile Netherlands a další, C-8/08, EU:C:2009:343, bod 36).

64 Naopak z uvedeného čl. 101 odst. 1 písm. a) SFEU vyplývá, že jednání ve vzájemné shodě může mít protisoutěžní účel, pokud spočívá v tom, že „přímo nebo nepřímo určuje nákupní nebo prodejní ceny anebo jiné obchodní podmínky“ (rozsudky ze dne 4. června 2009, T-Mobile Netherlands a další, C-8/08, EU:C:2009:343, bod 37, a ze dne 19. března 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise, C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 124).

65 V každém případě článek 101 SFEU směřuje, podobně jako ostatní pravidla hospodářské soutěže uvedená ve Smlouvě, nikoliv pouze k tomu, aby chránil bezprostřední hospodářské zájmy soutěžitelů nebo spotřebitelů, ale rovněž k tomu, aby chránil strukturu trhu, a tím hospodářskou soutěž jako takovou. Proto konstatování existence protisoutěžního účelu jednání ve vzájemné shodě nemůže být podmíněno konstatováním přímé souvislosti mezi tímto jednáním a spotřebními cenami (rozsudky ze dne 4. června 2009, T-Mobile Netherlands a další, C-8/08, EU:C:2009:343, body 38 a 39, a ze dne 19. března 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise, C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 125).

66 Konečně je třeba připomenout, že ze samotného znění čl. 101 odst. 1 SFEU vyplývá, že pojem „jednání ve vzájemné shodě“ předpokládá, kromě vzájemné shody mezi dotyčnými podniky, i chování na trhu v návaznosti na tuto vzájemnou shodu a příčinnou souvislost mezi oběma skutečnostmi (rozsudky ze dne 4. června 2009, T-Mobile Netherlands a další, C-8/08, EU:C:2009:343, bod 51, a ze dne 19. března 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise, C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 126).

67 V tomto ohledu měl Soudní dvůr za to, že je třeba předpokládat, neexistuje-li důkaz o opaku, jehož předložení přísluší zúčastněným subjektům, že podniky, které jednají ve vzájemné shodě a které zůstávají na trhu aktivní, zohledňují při určování svého chování na trhu informace, které si vyměnily se svými konkurenty. Soudní dvůr dospěl konkrétně k závěru, že takové jednání ve vzájemné shodě spadá pod čl. 101 odst. 1 SFEU, i pokud nemělo protisoutěžní účinky na uvedeném trhu (rozsudky ze dne 4. června 2009, T-Mobile Netherlands a další, C-8/08, EU:C:2009:343, bod 51, a ze dne 19. března 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise, C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 127).

68 Právě ve světle těchto úvah je třeba zkoumat první žalobní důvod, v jehož rámci žalobkyně zpochybňují kvalifikaci protiprávního jednání z hlediska účelu použitou na každou z kategorií jednání vytýkaných Komisí. Žalobkyně rozdělují svou argumentaci na dvě části podle toho, zda se týká úkonů souvisejících s manipulací s kotacemi v rámci sazby Euribor ze dne 19. března 2007 a dále úkonů nesouvisejících s touto manipulací, a sice výměn informací obchodníků HSBC s obchodníky ostatních bank o jejich obchodních pozicích nebo jejich středových cen.

69 V článku 1 napadeného rozhodnutí Komise shledala, že článek 101 SFEU byl porušen z důvodu protiprávního jednání spočívajícího „v dohodách nebo jednáních ve vzájemné shodě s cílem narušit běžný průběh oceňování složek úrokových derivátů denominovaných v eurech (EIRD).“

70 Tyto dohody nebo jednání ve vzájemné shodě, které jsou vytýkány bankám, včetně HSBC, byly popsány v bodech 113, 358 a 392 odůvodnění napadeného rozhodnutí. Jak správně zdůrazňují žalobkyně, tyto dohody nebo jednání ve shodě mohou být rozděleny do tří skupin, podle toho, že se týkají zaprvé manipulace s kotacemi v rámci sazby Euribor [body 113 a 358 odůvodnění a bod 392 písm. a) odůvodnění: výměny informací týkající se preferencí pro úroveň sazby Euribor; body 113 a 358 odůvodnění a bod 392 písm. d) odůvodnění: výměny informací týkající se možnosti sladit kotace v rámci sazby Euribor; body 113 a 358 odůvodnění a bod 392 písm. e) odůvodnění: kontakt zapojeného obchodníka s předkladatelem kotací Euribor v rámci své banky; body 113 a 358 odůvodnění a bod 392 písm. f) odůvodnění: dohody s cílem zohlednit pokusy o ovlivňování kotací v rámci sazby Euribor], zadruhé, výměny informací týkající se obchodních pozic, pokud jde o EIRD [body 113 a 358 odůvodnění a bod 392 písm. b): výměny informací týkající ses jejich příslušných obchodních pozic/expozic; body 113 a 358 odůvodnění a bod 392 písm. c) odůvodnění: výměny informací týkající se možností sladit jejich obchodní pozice] a zatřetí výměny informací týkající se podrobných a veřejně nepřístupných informací o jejich záměrech a strategiích v oblasti cen EIRD [body 113 a 358 odůvodnění a bod 392 písm. g) odůvodnění].

71 Tribunál má za to, že je třeba se nejprve zabývat dvěma vyjádřeními Komise a žalobkyň.

72 Na prvním místě Komise tvrdí, že žalobkyně nesprávně zpochybňují různé úkony vytýkané individuálně HSBC, a zdůrazňuje jejich vzájemnou souvislost. Komise v podstatě tvrdí, že je umělé rozlišovat podle toho, zda se jedná o manipulaci ze dne 19. března 2007, výměny informací o obchodních pozicích a výměny informací týkající se podrobných veřejně nepřístupných informací o jejich záměrech a strategiích v oblasti cen EIRD, v projednávané věci o středových cenách EIRD.

73 Takovou kritiku však nelze přijmout. Rozlišení provedené žalobkyněmi totiž pouze přebírá rozlišení, které v napadeném rozhodnutí provedla Komise a které bylo připomenuto v bodě 70 výše. Kromě toho zejména z bodů 365, 387, 393 a 442 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že Komise měla za to, že cílem těchto jednání bylo omezit hospodářskou soutěž nejen kolektivně, ale i individuálně.

74 Na druhém místě žalobkyně poukazují na to, že v některých částech odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise neodůvodňuje existenci účelu omezujícího hospodářskou soutěž pouze tím, že dotčené praktiky narušily běžný průběh oceňování složek v odvětví EIRD, ale rovněž tím, že narušily jiné obchodní podmínky EIRD ve smyslu čl. 101 odst. 1 písm. a) SFEU. Žalobkyně tvrdí, že jelikož taková kvalifikace není uvedena v článku 1 napadeného rozhodnutí, nemůže být zohledněna pro účely odůvodnění kvalifikace omezení z hlediska účelu, kterou použila Komise.

75 Komise tvrdí, že formulace výroku napadeného rozhodnutí nebrání tomu, aby se opíralo o závěr o existenci narušení jiných obchodních podmínek, neboť tento závěr je v jeho bodech odůvodnění jasně uveden.

76 Je třeba připomenout, že výrok aktu je neoddělitelně spojený s jeho odůvodněním, takže musí být vykládán, je-li třeba, s přihlédnutím k důvodům, které vedly k jeho přijetí (viz usnesení ze dne 30. dubna 2007, EnBW Energie Baden-Württemberg v. Komise, T-387/04, EU:T:2007:117, bod 127 a citovaná judikatura). Ačkoli je pravda, že jen výrok rozhodnutí může vyvolat právní účinky, nic to nemění na tom, že posouzení uvedená v odůvodnění rozhodnutí mohou být podrobena přezkumu legality unijním soudem v rozsahu, v němž jako odůvodnění aktu nepříznivě zasahujícího do právního postavení představují nutnou oporu pro výrok tohoto aktu, nebo jestliže toto odůvodnění může změnit podstatu toho, o čem bylo rozhodnuto ve výroku dotčeného aktu (viz rozsudek ze dne 1. července 2009, KG Holding a další v. Komise, T-81/07 až T-83/07, EU:T:2009:237, bod 46 a citovaná judikatura).

77 Vzhledem k tomu, že Komise zdůraznila na podporu svého závěru o existenci omezení hospodářské soutěže nejen koordinaci nebo určování cen, ale rovněž narušení jiných obchodních podmínek v odvětví EIRD, zejména v bodech 384, 388, 393, 415, 423, 488 odůvodnění napadeného rozhodnutí, nic tudíž v zásadě nebrání tomu, aby byla tato úvaha zohledněna pro účely posouzení legality článku 1 napadeného rozhodnutí, přestože tento výslovně neodkazuje na uvedené obchodní podmínky.

a) K první části žalobního důvodu, zpochybňující kvalifikaci manipulace se sazbou Euribor ze dne 19. března 2007 jako omezení hospodářské soutěže z hlediska účelu

78 Žalobkyně nejprve tvrdí, že banky si konkurují na trhu EIRD pouhým uzavíráním těchto smluv a pouze na základě pevné sazby, která je cenou za tyto smlouvy. Žalobkyně mají za to, že tvrzení Komise, podle kterého je cílem účastníků EIRD optimalizovat jejich peněžní toky, opomíjí činnosti tvorby trhu a zajištění rizika. Mají za to, že projednávaná věc se odlišuje od věci, ve které byl vydán rozsudek ze dne 10. listopadu 2017, Icap a další v. Komise (T-180/15, EU:T:2017:795), v němž nebyl význam činností tvorby trhu projednán, třebaže z něj vyplývá, že v případě bank jednajících v takovémto postavení se pevná sazba určuje odlišně a k hospodářské soutěži dochází pouze na základě uvedené pevné sazby.

79 Pokud jde o manipulaci ze dne 19. března 2007, žalobkyně v podstatě uznaly, že jejím cílem bylo snížit sazbu Euribor-3M dne 19. března 2007 a že v tomto rámci obchodník Barclays požádal obchodníka HSBC, aby požádal osobu odpovědnou za kotace o předložení nízké nabídky pro den 19. března 2007, což obchodník HSBC provedl. Žalobkyně však popírají, že tato manipulace měla za cíl zkreslení složek cen nebo obchodních podmínek EIRD, a tvrdí, že cíl manipulace peněžních toků nemá protisoutěžní povahu.

80 Na prvním místě žalobkyně popírají, že cílem této manipulace byla koordinace nebo stanovení složek cen EIRD, jak Komise zdůraznila v bodě 411 odůvodnění napadeného rozhodnutí, jelikož se tato manipulace týká variabilní sazby EIRD, zatímco cena úrokových derivátů denominovaných v eurech (EIRD) je tvořena pevnou sazbou. Sazba Euribor-3M nepředstavuje ani relevantní faktor pro stanovení ceny EIRD nebo pro složku této ceny. V tomto ohledu žalobkyně tvrdí, že tvrzení Komise, podle kterého je variabilní sazba faktorem při stanovení pevné sazby v souvislosti s uzavřením nových EIRD, je nutně založeno na uzavírání nových smluv v návaznosti na manipulaci. Na základě posudku finančního odborníka vypracovaného na jejich žádost žalobkyně tvrdí, že pro dotčené obchodníky bylo nevýhodné přizpůsobit své obchodní pozice plánované manipulaci. Z toho vyvozují, že bod 411 odůvodnění napadeného rozhodnutí je stižen nesprávným právním posouzením, zjevně nesprávným posouzením skutkového stavu nebo nedostatkem odůvodnění.

81 Na druhém místě žalobkyně zdůrazňují, že napadené rozhodnutí podle všeho naznačuje, že manipulace, ke které došlo dne 19. března 2007, je – kromě stanovení cen – i výměnou informací o záměrech obchodníků, která měla za následek snížení nejistoty vlastní trhu EIRD. Žalobkyně tvrdí, že Komise ve vztahu k obchodníkům HSBC o tomto jednání nepředložila důkaz. Podle jejich názoru není prokázáno, že uvedení obchodníci využili informační asymetrie, která jim umožnila nabízet lepší

podmínky, než jaké nabízeli jejich rivalové. Žalobkyně popírají, že mají povinnost prokázat, že jednání ve vzájemné shodě nijak neovlivnilo jednání HSBC, a připomínají, že je na Komisi, aby prokázala existenci protisoutěžního cíle.

82 Na třetím místě žalobkyně tvrdí, že zmínka v bodě 388 odůvodnění napadeného rozhodnutí, podle které představuje manipulace stanovení obchodních podmínek ve smyslu čl. 101 odst. 1 písm. a) SFEU, nemůže být zohledněna, jelikož není uvedena ve výroku napadeného rozhodnutí. Žalobkyně dodávají, že tento aspekt odůvodnění Komise je v každém případě nedostatečně odůvodněný, jelikož není poskytnuto žádné vysvětlení. Tato zmínka je podle jejich názoru také nesprávná vzhledem k tomu, že práva a povinnosti smluvních stran na základě smlouvy nejsou dotčena.

83 Na čtvrtém místě žalobkyně tvrdí, že cíl manipulace peněžních toků nemá protisoutěžní povahu, jelikož jej nebylo dosaženo prostřednictvím dohody omezující hospodářskou soutěž mezi obchodníky. Žalobkyně připomínají, že hospodářská soutěž na trhu EIRD probíhá v okamžiku, kdy jsou tyto dohody uzavírány, a nikoliv na úrovni peněžních toků, které vyplácejí nebo získávají na základě EIRD. Žalobkyně v podstatě popírají, že peněžní toky mohou mít nepřímý vliv na cenu EIRD.

84 Komise navrhuje tuto část žalobního důvodu zamítnout.

85 V této části žalobního důvodu je zpochybněna kvalifikace manipulace se sazbou Euribor, ke které došlo dne 19. března 2007, jako omezení hospodářské soutěže z hlediska účelu. Faktická účast HSBC na této manipulaci je zmíněna zejména v bodech 271, 275, 289, 322, 328 a 329 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

86 Z toho v podstatě vyplývá, že toto jednání spočívalo v předložení nízkých nabídek dne 19. března 2007 v rámci Euribor-3M za účelem snížení této sazby k tomuto datu s cílem získat prospěch z určité kategorie derivátových produktů se splatností k tomuto datu rozdílem v sazbě („spread“) oproti derivátovým produktům indexovaným k sazbě EONIA.

87 Konkrétně spočívala tato manipulace hlavně v manipulaci jednoho typu EIRD, termínových smluv („futures“) na úrokové sazby indexované k sazbě Euribor-3M. V rámci tohoto typu smlouvy v podstatě jedna strana, nazývaná kupující, obdrží po dobu trvání smlouvy pevnou sazbu, zatímco druhá strana, nazývaná prodávající, obdrží variabilní sazbu. Manipulace spočívala v postupném získávání velmi významné expozice „nákupu“, v souvislosti s níž tedy banka přijímá pevnou sazbu a platí variabilní sazbu, a ve snížení úrovně variabilní sazby v den splatnosti jednáním ve vzájemné shodě.

88 Odkaz na derivátové produkty indexované k sazbě EONIA se týká skutečnosti, že účastníci kartelové dohody zajistili svoje expozice „nákupu“ u „futures“ indexovaných k sazbě Euribor 3-M opačnými expozicemi: a sice v projednávané věci smlouvou „swap“, která měla stejnou dobu splatnosti a byla indexovaná k sazbě EONIA. Jak bylo uvedeno v bodě 14 výše, EONIA je každodenní sazba vypočítávaná ECB.

89 Tím, že dne 19. března 2007 banky účastnící se kartelové dohody uměle snížily sazbu Euribor ve srovnání se sazbou EONIA, mohly předpokládat finanční prospěch.

90 Z bodů 257 a 258 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že nápad provést tuto manipulaci se zrodil minimálně 1. února 2007 na jednání obchodníků Deutsche Bank, Barclays a Société générale. Z bodu 271 odůvodnění uvedeného rozhodnutí vyplývá, že dne 12. února 2007 obchodník Barclays o tomto plánu informoval jednoho obchodníka HSBC, a z bodu 275 odůvodnění téhož rozhodnutí vyplývá, že následující den byla rovněž tato manipulace projednána. V bodě 289 odůvodnění napadeného rozhodnutí je zmínka o rozhovoru ze dne 28. února 2007 právě mezi těmito dvěma obchodníky, který se týkal snížení „spread“ mezi Euribor-3M a EONIA. Konečně v bodě 322

odůvodnění napadeného rozhodnutí je zmíněno jednání ze dne 19. března 2007, na kterém obchodník Barclays požádal obchodníka HSBC, aby požádal osoby odpovědné za nabídky téže banky o předložení velmi nízké kotace Euribor-3M, což obchodník HSBC úspěšně provedl.

91 Žalobkyně nezpochybňují věcnou správnost skutkových zjištění uvedených Komisí. Mají spíše za to, že tato skutková zjištění nemohou odůvodnit kvalifikaci Komise jako protiprávního jednání z hlediska účelu.

92 Z bodu 384 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že Komise měla za to, že cílem manipulace, ke které došlo dne 19. března 2007, bylo ovlivnit peněžní toky splatné na základě EIRD ve prospěch stran uvedené manipulace. V bodě 411 odůvodnění napadeného rozhodnutí v odpověď na argument žalobkyň, který vyvrací kvalifikaci úkonů přičítaných HSBC jako protiprávního jednání z hlediska účelu, Komise v podstatě zdůraznila, že sazba Euribor přímo stanoví peněžní toky splatné na základě „variabilní části" EIRD a je rovněž relevantní pro stanovení peněžních toků splatných v rámci „pevné části" EIRD, neboť v okamžiku stanovení pevné sazby prostřednictvím výnosové křivky, která je založena na očekávaných variabilních sazbách, je sazba Euribor nepřímo zohledněna.

93 V bodě 394 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvedla, že veškeré úkony popsané v bodě 392 odůvodnění jejího rozhodnutí, včetně manipulace, ke které došlo dne 19. března 2007, omezovaly hospodářskou soutěž tím, že vytvořily informační asymetrii mezi účastníky trhu, jelikož účastníci protiprávního jednání jednak měli lepší podmínky k tomu dříve s určitou přesností znát úroveň, na jakou bude sazba Euribor stanovena nebo má být stanovena jejich konkurenty jednajícími v koluzi, a jednak věděli, zda sazba Euribor bude ke konkrétnímu datu stanovena na umělé úrovni, či nikoliv.

94 Takové odůvodnění neobsahuje žádné nesprávné právní posouzení nebo nesprávné posouzení skutkového stavu.

95 V tomto ohledu je třeba uvést, že dopad manipulace se sazbou Euribor na peněžní toky vzniklé z dotčených derivátových produktů je evidentní. Účastníci dne 19. března 2007 nechali uměle snížit sazby Euribor, aby částky, které museli zaplatit z titulu „variabilní části" „futures" indexovaných k sazbě Euribor, byly nižší.

96 Jestliže si obchodníci HSBC sjednali „pevnou část" těchto „futures", to znamená pevnou sazbu, kterou se řídí platby, jež měli obdržet, mohli tak tudíž učinit s vědomím, že variabilní sazba, kterou se řídí platby, které budou muset provést, bude nízká. Mohli tedy navrhnout konkurenceschopnější sazbu, než byla sazba jejich soutěžitelů, jelikož věděli, že peněžní toky spojené s těmito smlouvami budou kladné.

97 Toto jednání nutně omezilo hospodářskou soutěž v jejich prospěch a bylo na úkor ostatním subjektům na trhu. Bylo tomu tak nejen v případě jejich protistran, kterým byly jejich zisky vyplácené na základě „variabilní částky" EIRD uměle sníženy, ale rovněž v případě bank, které chtěly zaujmout pozici „kupujícího" dotčeného typu EIRD, které však neuzavřely transakci kvůli konkurenceschopnější sazbě nabízené účastníky manipulace. K takové manipulaci rovněž došlo v neprospěch subjektů na trhu, které vzhledem k tomu, že nevěděly o uvedené manipulaci, zaujaly opačné obchodní pozice než HSBC a Barclays. V tomto ohledu lze uvést, že výrazy použité obchodníky těchto dvou bank v telefonickém hovoru, ke kterému došlo bezprostředně po manipulaci ze dne 19. března 2007, který je zmíněn v bodě 329 odůvodnění napadeného rozhodnutí, jsou jednoznačné, pokud jde o vnímání těchto dvou obchodníků, co se týče negativních účinků jejich manipulace s jejich konkurenty.

98 Jednotlivé argumenty předložené žalobkyněmi nemohou zpochybnit opodstatněnost tohoto závěru.

99 První soubor argumentů předložených žalobkyněmi spočívá v tvrzení, že manipulace se sazbou Euribor nemůže představovat omezení hospodářské soutěže, jelikož konkurenční vztah mezi bankami existuje v podstatě pouze při uzavírání EIRD a pouze na základě sazby stanovené z titulu jejich „pevné části“, která samotná představovala „cenu“ EIRD.

100 Taková kritika vychází z předpokladu, že EIRD jsou uzavírány pouze na základě hospodářské soutěže na základě pevné sazby. Jak Komise správně uvedla v napadeném rozhodnutí, peněžní toky vytvářené EIRD však vyplývají z vypořádání plateb splatných z titulu „pevné části“ a „variabilní části“ EIRD. Obchodník tak nejen zvýší peněžní toky ze stávajících EIRD prostřednictvím manipulace s referenční sazbou v závislosti na jeho celkové kreditní nebo debetní pozici, ale bude s to sjednat pevnou sazbu u kontraktů, které uzavírá, protože disponuje důvěrnými informacemi o variabilní sazbě použitelné v den příslušný pro stanovení peněžních toků. Jeho soutěžní postavení může být vylepšeno pouze ve srovnání s postavením jeho soutěžitelů, kteří takovou informaci nemají.

101 Žalobkyně tvrdí, že nebylo v zájmu bank účastnících se manipulace, ke které došlo dne 19. března 2007, přizpůsobit jejich obchodní pozice podle této manipulace, přičemž odkazují na body 347 až 351 posudku finančního odborníka (viz bod 80 výše). Tato argumentace, jakož i relevantní části uvedeného posudku, však obsahují pouze obecné úvahy, které podporují to, že není v zájmu bank nabízet lepší podmínky, než jaké nabízejí jejich konkurenti, protože by takový postup snížil ziskovost EIRD. Uvedená argumentace neumožňuje vyvrátit skutečnost, že, má-li obchodník důvěrné informace o variabilní sazbě, která se uplatní v příslušných datech, může stanovit pevnou sazbu, kterou sjedná jednak tak, aby zajistil ziskovost EIRD, což znamená, že přináší kladné peněžní toky pro svou banku a záporné pro své protistrany, a jednak tak, aby se uvedená pevná sazba jevila pro protistranu zajímavější než sazba, kterou nabízejí jeho konkurenti.

102 V tomto ohledu je třeba uvést, že neexistuje rozpor mezi možností dotčených bank nabízet lepší podmínky než jejich konkurenti a kvalifikací protiprávního jednání z hlediska účelu. Za okolností v projednávané věci je totiž tato možnost spíše projevem změny soutěžního procesu na trhu EIRD pouze ve prospěch bank, které se zúčastnily koluze.

103 Tento závěr je o to víc opodstatněný vzhledem k charakteristickým rysům manipulace, ke které došlo dne 19. března 2007. Z těchto rysů vyplývá, že bylo v zájmu bank pozměnit své obchodní pozice za účelem této manipulace tím, že nabývaly maximální možné expozice „nákupu“ „futures“ indexované k sazbě Euribor 3M v zájmu řízeného poklesu této sazby. V tomto ohledu je zřejmé, že při telefonickém rozhovoru obchodníka HSBC s obchodníkem Barclays, který se uskutečnil dne 19. března 2007 přímo po manipulaci a je zmíněn v bodě 329 odůvodnění napadeného rozhodnutí, obchodník HSBC podle všeho vyjádřil politování nad tím, že z manipulace nevytěžil takový prospěch jako obchodník Barclays, který si vybudoval výhodnější pozici „kupujícího“.

104 S ohledem na význam sazby Euribor při určování peněžních toků splatných podle těchto smluv je tudíž třeba odmítnout první soubor argumentů, jejichž cílem bylo prokázat, že se Komise dopustila pochybení, když zjistila, že cílem jednání směřujícího k manipulaci se sazbou Euribor-3M, ke které došlo dne 19. března 2007, bylo omezit hospodářskou soutěž. Z toho rovněž vyplývá, že Tribunál byl s to provést přezkum legality, a tento aspekt uvažování Komise tudíž není nedostatečně odůvodněn na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně.

105 V rámci druhého souboru argumentů žalobkyně vytýkají Komisi, že se zaměřila pouze na vyjednávání o samotných EIRD a že opomněla, že HSBC vyjednávalo EIRD pro účely zajištění rizik a tvorby trhu.

106 Pojem „tvůrce trhu“ je vymezen v bodě 40 odůvodnění napadeného rozhodnutí takto: „tvůrci trhu jsou jednotlivci nebo společnosti, kteří prohlašují, že jsou způsobilí a ochotní prodávat nebo nakupovat finanční produkty, jako jsou cenné papíry nebo finanční deriváty, za ceny, které sami obecně a trvale stanoví (prostřednictvím pevné kupní nebo prodejní ceny), spíše než za ceny stanovené pro každou konkrétní transakci“. Žalobkyně tuto definici nezpochybňují.

107 Vzhledem k tomu, že „tvůrci trhu“ působí na trhu EIRD obecně a trvale, uskutečňují větší počet transakcí než ostatní účastníci trhu, vždy s cílem dosáhnout zisku. Argumentace žalobkyň spočívá v tom, že pro tvůrce trhu se toto vyhledávání zisku projevuje převážně rozdílem mezi cenami nákupu a prodeje četných kontraktů, které uzavírá, to znamená rozdílem mezi jeho celkovou pozicí „nakupujícího“ a „prodávajícího“ spíše než rozdílem mezi pevnou sazbou a variabilní sazbou každé ze smluv.

108 Pokud však tvůrce trhu může dosahovat zisku tím, že využije rozdílu mezi cenou, za kterou nakupuje a prodává EIRD, nevylučuje to vyhledávání zisku založeného na rozdílu mezi pevnou sazbou a variabilní sazbou z téhož EIRD. Jeví se totiž jako málo pravděpodobné, že obchodník sjednávající mimořádně velký počet smluv nepřihlíží k výhledům ohledně variabilní sazby, navrhuje-li cenu založenou na pevné sazbě.

109 Navíc postavení obchodníka HSBC jako „tvůrce trhu“ zvyšuje nepravděpodobnost argumentu žalobkyň vycházejícího z toho, že nebylo v zájmu HSBC přizpůsobit své obchodní pozice podle manipulace, ke které došlo dne 19. března 2007, na kterou bylo odpovězeno v bodech 101 až 103 výše. Přijmout nižší úroveň výnosnosti za transakci je totiž zcela logické v zájmu uzavření většího počtu transakcí.

110 Konečně, pokud jde o to, že žalobkyně zdůraznily to, že EIRD jsou rovněž uzavírány pro účely zajištění rizik, stačí zdůraznit, že takové využití EIRD nic nemění na okolnosti, že EIRD mohou být tvůrci trhu využívány i pro spekulativní účely, jak Komise připomněla v bodě 38 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

111 S ohledem na výše uvedené je třeba odmítnout druhý soubor argumentů předložených žalobkyněmi a dospět k závěru, že Komise správně uvedla, že manipulace, ke které došlo dne 19. března 2007, na níž se HSBC podílela, spadá pod kvalifikaci protiprávního jednání z hlediska účelu podle čl. 101 odst. 1 SFEU.

112 V rámci třetí skupiny argumentů žalobkyně kritizují kvalifikaci stanovení obchodních podmínek ve smyslu čl. 101 odst. 1 písm. a) SFEU, kterou Komise rovněž použila na manipulaci, ke které došlo dne 19. března 2007.

113 Nicméně vzhledem k tomu, že kvalifikace protiprávního jednání z hlediska účelu uplatněná na manipulaci, ke které došlo dne 19. března 2007, je z důvodů uvedených v bodech 94 až 111 výše odůvodněná právně dostatečným způsobem, je třeba odmítnout tyto argumenty jako irelevantní. Ve vztahu k těmto argumentům je totiž možné použít ustálenou judikaturu, z níž plyne, že pokud určité důvody rozhodnutí samy o sobě rozhodnutí právně dostačujícím způsobem odůvodňují, vady, kterými mohou být stiženo další odůvodnění aktu, nemají v žádném případě vliv na jeho výrok (v tomto smyslu a obdobně viz rozsudky ze dne 12. července 2001, Komise a Francie v. TF1, C-302/99 P a C-308/99 P, EU:C:2001:408, bod 27, a ze dne 12. prosince 2006, SELEX Sistemi Integrati v. Komise, T-155/04, EU:T:2006:387, bod 47).

114 S ohledem na výše uvedené musí být první část žalobního důvodu zamítnuta.

b) K druhé části žalobního důvodu, týkající se kvalifikace ostatních jednání vytýkaných HSBC jako protiprávního jednání z hlediska účelu

115 V rámci této části žalobního důvodu žalobkyně zpochybňují kvalifikaci protiprávního jednání z hlediska účelu, kterou Komise uplatnila na jednání, která se netýkají manipulace se sazbou Euribor, ke které došlo dne 19. března 2007, a jsou v napadeném rozhodnutí označena jako výměny informací týkající se jednak „obchodních pozic“ a jednak „podrobných veřejně nepřístupných informací o jejich záměrech a strategiích v oblasti cen EIRD“. Pokud jde o tuto druhou kategorii, HSBC jsou přičítány výměny informací, které se podle žalobkyň týkají „středové ceny“ EIRD.

116 Žalobkyně podotýkají, že se výměny informací dotčené v této části žalobního důvodu omezují na šest diskuzí online, ke kterým došlo mezi 12. únorem a 27. březnem 2007 a která se netýkají manipulace se sazbou Euribor.

117 Žalobkyně tvrdí, že diskuze popsané v napadeném rozhodnutí jako výměny informací o obchodních pozicích nepostačovaly k tomu, aby umožnily dotčeným obchodníkům koordinovat jejich obchodní pozice. Žalobkyně zpochybňují posouzení, které Komise provedla ohledně diskuzí, ke kterým došlo 12. a 16. února a 9. a 14. března 2007.

118 Pokud jde o diskuze popsané v napadeném rozhodnutí jako výměny informací o cenových strategiích, žalobkyně popírají, že středová cena představuje „cenu“, „ceník“ nebo „složku ceny“ umožňující tuto kvalifikaci, a tvrdí, že středová cena není informací důvěrné povahy a že takové diskuze jsou pro hospodářskou soutěž prospěšná. Žalobkyně zpochybňují posouzení, které Komise provedla ohledně diskuzí, ke kterým došlo ve dnech 14. a 16. února 2007.

119 Komise odpovídá, že skutečnosti napadené v žalobě nejsou jedinými důkazy o výměnách citlivých informací, na kterých se HSBC podílela.

120 Komise zdůrazňuje, pokud jde o diskuze popsané v napadeném rozhodnutí jako výměny informací o obchodních pozicích, že přestože některé z nich přímo souvisejí s manipulací, ke které došlo dne 19. března 2007, mají jako takové ovlivnit peněžní toky na základě EIRD, čímž narušují běžný průběh hospodářské soutěže.

121 Komise má za to, pokud jde o diskuze popsané v napadeném rozhodnutí jako obchodování cenových strategií, že středové ceny umožňují předjímat ceny nákupu a prodeje, a tudíž že tyto výměny informací snižují nejistotu, pokud jde o pravděpodobnou úroveň těchto cen, a že vedení takových diskuzí neodpovídá běžným podmínkám fungování dotčeného trhu a není pro spotřebitele přínosné.

122 Komise trvá na posouzení, které v napadeném rozhodnutí provedla ohledně diskuzí, ke kterým došlo ve dnech 12., 14. a 16. února 2007 a 9. a 14. března 2007.

123 Na úvod je třeba podotknout, že i když z přezkumu první části tohoto žalobního důvodu vyplývá, že účast HSBC na protiprávním jednání z hlediska účelu je prokázána právně dostačujícím způsobem, přezkum této druhé části je i nadále relevantní. Existence dalších protisoutěžních jednání HSBC je totiž relevantní, pokud jde o posouzení závažnosti porušení čl. 101 odst. 1 SFEU, kterého se HSBC dopustila, a tedy i přiměřenosti pokuty, která jí byla uložena. Mezi takovéto skutečnosti patří rovněž počet a intenzita protisoutěžních jednání (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. prosince 2011, Chalkor v. Komise, C-386/10 P, EU:C:2011:815, bod 57 a citovaná judikatura, a ze dne 26. září 2018, Infineon Technologies v. Komise, C-99/17 P, EU:C:2018:773, bod 197).

124 Tribunál konstatuje, že argumentace žalobkyň může být rozdělena na dvě výtky podle toho, zda se týká opodstatněnosti kvalifikace omezení z hlediska účelu, kterou Komise uplatnila na diskuze, které popsala, jednak jako výměny informací o středových cenách a jednak jako výměny informací o obchodních pozicích.

1) K výtce, zpochybňující opodstatněnost kvalifikace výměn informací o středových cenách jako omezení z hlediska účelu

125 Jedná se o dvě diskuze, kterých se HSBC zúčastnila a které se týkaly středových cen (v napadeném rozhodnutí rovněž označovaných jako „mids“) EIRD, ze dne 14. února 2007 (body 283 až 285 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a ze dne 16. února 2007 (body 286 až 288 uvedeného

rozhodnutí). Tyto diskuze patří do kategorie protisoutěžních jednání uvedených v bodech 113 písm. g), 358 písm. g) a 392 písm. g) odůvodnění napadeného rozhodnutí (výměny informací týkající se podrobných veřejně nepřístupných informací o jejich záměrech a strategiích určování cen EIRD).

126 Stejným způsobem jako ve vztahu k manipulaci, ke které došlo dne 19. března 2007, odůvodnila Komise kvalifikaci takových výměn informací jako omezení z hlediska účelu v bodě 394 odůvodnění napadeného rozhodnutí vytvořením informační asymetrie mezi účastníky trhu, jelikož účastníci protiprávního jednání měli lepší podmínky pro to dříve s určitou přesností znát úroveň, na jakou bude sazba Euribor stanovena nebo má být stanovena jejich konkurenty jednajícími v koluzi, a věděli, zda sazba Euribor bude ke konkrétnímu datu stanovena na umělé úrovni, či nikoliv.

127 Odůvodnění, které se týká konkrétně středových cen, je obsaženo v dalších částech napadeného rozhodnutí.

128 V bodě 32 odůvodnění napadeného rozhodnutí je tak zdůrazněno, že slova „run“ nebo „mids“ „lze jednoduše vysvětlit jako ceník obchodníka, obchodního útvaru nebo banky týkající se určitých standardních finančních produktů“. V bodě 34 odůvodnění uvedeného rozhodnutí je zmíněno, že pojem „mid“ „odkazuje na středovou nebo průměrnou cenu mezi cenami nákupu a prodeje (například získanými, upravenými, kótovanými nebo obchodovanými) pro konkrétní produkt, přičemž tyto ceny jsou často věrohodným přiblížením se k ceně, kterou tvůrce trhu sjednal se zákazníkem, zejména je-li trh likvidní a rozpětí nákup/prodej je zúženo“.

129 Stále v bodě 34 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise odkázala na okolnost, že jí banka vysvětlila, „že obchodníci s deriváty používají ke stanovení cen prodeje nebo nákupu, které nabízejí na trhu, středové body svých výnosových křivek; že zná-li obchodník s deriváty středovou cenu konkurenta, ačkoli to není skutečná transakční cena, je schopen určit skutečné ceny nákupu a prodeje svých konkurentů; že středové ceny jsou používány pro stanovování cen, spravování obchodních pozic a hodnocení portfolia“.

130 V bodě 419 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise v odpovědi na argumenty žalobkyň uvedla, že středová cena představovala odhad každého obchodníka skutečné ceny EIRD a že existovalo tolik odhadů středové ceny, kolik je účastníků trhu, „vzhledem k tomu, že mid představuje individuální vnímání ceny, a v důsledku toho odhaluje cenový záměr“. V tomto ohledu Komise připomněla, že samy žalobkyně zdůraznily, že „cena prodeje“ byla obecně stanovena mírně nad středovou cenu a cena koupě mírně pod touto cenu a že změny mid „mají tendenci vést k souběžné fluktuaci nákupu a nabídky“, a tedy se jedná o orientační hodnotu blížící se cenám.

131 Komise rovněž analyzovala otázku tajné či netajné povahy vyměněných informací a míry transparentnosti trhu.

132 V bodě 395 odůvodnění napadeného rozhodnutí tak Komise zdůraznila, že tyto výměny informací šly daleko nad rámec výměny informací, které spadají do veřejné oblasti, a měly za cíl zvýšit transparentnost mezi účastnicemi řízení a tím výrazně snížit běžnou nejistotu na trhu ve prospěch účastnic řízení a na úkor ostatních subjektů.

133 Stejně tak v bodech 399 až 402 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise odmítla argumentaci vycházející z toho, že vyměňované informace nebyly citlivé, jelikož k nim měla přístup široká veřejnost. Komise měla za to, že přesné informace o kótování nebyly na trhu EIRD široce dostupné, přičemž tvrdila, že ze spisu vyplývá, že někdy byly vědomě na veřejných platformách účastníkům trhu sdělovány nespolehlivé informace a že obchodníci potřebovali informace o cenách stanovených ostatními obchodníky, aby podle nich přizpůsobili jejich vlastní cenové křivky.

134 V bodě 403 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise nepřijala argumentaci vycházející z legitimního účelu těchto výměn informací, a to v podstatě z důvodu, že tyto výměny nebyly součástí uskutečňování transakcí mezi dotčenými obchodníky. Komise rovněž zdůraznila, že takové výměny informací mezi obchodníky na trhu vedou k větší transparentnosti pouze mezi nimi, a nikoliv ve prospěch všech účastníků trhu.

135 Mimoto v bodě 431 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise odmítla, že určité rysy trhu EIRD, a zejména jeho rychlá a přechodná povaha, znamenají, že se koluze může uskutečnit pouze prostřednictvím častých výměn informací o konkrétních podrobnostech individuálních jednání, jako je například konkrétní informace o budoucích jednotlivých transakcích. Komise zopakovala, že „vyměněné informace o podrobnostech transakce (ceně a objemu) většiny EIRD sjednávaných jako OTC nebyly veřejné a že přesné informace byly pro obchodníky užitečné“.

136 Na rozhovor ze dne 14. února 2007 je odkazováno v bodech 283 až 285 odůvodnění napadeného rozhodnutí. Obchodník HSBC v jejím rámci zdůraznil obchodníkovi Barclays, že obchodník Deutsche Bank zveřejňuje některé své ceny na své obrazovce Bloomberg, na což obchodník Barclays odpověděl, že tyto ceny jsou pouze orientační. Dále napadené rozhodnutí připomíná, že „se poté obchodník Barclays informoval u obchodníka HSBC o přesné ceně pro měsíc srpen; že obchodník HSBC odpověděl ‚4,012‘ a uvedl, že mu bylo nabídnuto 4,005–4,015 na trhu krátce předtím, než opustil online konverzaci.“ Komise z této konverzace vyvozuje, že „obchodník Barclays požádal obchodníka HSBC o přesné informace o stanovení cen mimo kontext potenciální transakce a obchodník HSBC této žádosti vyhověl“.

137 Pokud jde o diskuzi, ke které došlo dne 16. února 2007, Komise v bodech 286 až 288 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedla, že „se obchodník HSBC s obchodníkem Barclays navzájem informovali o svých průměrných cenách pro swap indexovaný k sazbě EONIA („T’as quoi 10/11 sp eonia?“) a pro dohodu o budoucích úrokových sazbách („et sur le 1011 Jsp fra?“). Obchodník HSBC si nebyl jistý ohledně svojí ceny pro swap EONIA („je dois être à la rue […] 4,06?“ „g 4,0625 en mid“), ale obchodník Barclays jej ujistil („non, ça va“) a poté prozradil ceny transakcí a dodal, že dosáhl zisku z dohody o budoucích sazbách díky transakcím uskutečněným s dvěma dalšími účastníky trhu, kteří nabízeli rozdílné ceny pro ten samý kontrakt“.

138 Komise se nedopustila pochybení, když uvedla, že cílem výměn informací o středových cenách, ke kterým došlo v rámci těchto dvou diskuzí, bylo omezení hospodářské soutěže.

139 Na prvním místě je třeba uvést, že informace o středových cenách jsou, na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, relevantní pro stanovení cen v odvětví EIRD.

140 Zaprvé je mezi účastnicemi řízení nesporné, že obchodník stanovuje pevnou sazbu EIRD na základě toho, co považuje za středovou cenu, a sice mírně pod ní pro svoji „cenu nákupu“ a mírně nad ní pro svoji „cenu prodeje“, jak připomněla Komise v bodě 419 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

141 Zadruhé je rovněž třeba mít za to, že znalost středové ceny, kterou nabízí konkurent, umožňuje posoudit jeho očekávání, jaká bude variabilní sazba EIRD ke dni jejího stanovení, za použití výnosové křivky uvedené v bodě 34 odůvodnění napadeného rozhodnutí, přinejmenším pokud jde o EIRD s krátkou dobou splatnosti. Když byly žalobkyně na jednání dotázány, zda je výnosová křivka EIRD známa všem subjektům na trhu nebo zda závisí na individuálním vnímání každého subjektu, samy totiž zdůraznily, že uvedená výnosová křivka je objektivní a není založena na individuálním posouzení tohoto typu produktů.

142 Na druhém místě je třeba uvést, že informace o středových cenách pro „OTC“ deriváty (over the counter) nejsou veřejné na rozdíl od informací o derivátech obchodovaných na regulovaném trhu. Ačkoli je mezi účastnicemi řízení nesporné, že tyto informace jsou k dispozici pro všechny účastníky působící na regulovaném trhu nebo jimi mohou být odvozeny, není tomu totiž tak v případě „OTC“ derivátů.

143 Je pravda, že informace o středových cenách takových produktů mohou zveřejnit přímo někteří obchodníci nebo nepřímo makléřské společnosti. Nic to nemění na tom, že takové informace nejsou obecně dostupné, ani že nemají nutně spolehlivou povahu, jak o tom svědčí diskuze uvedená v bodě 136 výše, ke které došlo dne 14. února 2007 mezi obchodníky HSBC a Barclays ohledně středových cen zveřejňovaných obchodníkem Deutsche Bank na jeho stránce Bloomberg.

144 Na třetím místě je třeba připomenout, že je možné rozlišovat mezi konkurenty, kteří sbírají informace samostatně nebo vyjednávají o budoucích cenách se zákazníky nebo třetími subjekty, a konkurenty, kteří před stanovením svých referenčních cen projednávají faktory ovlivňující ceny a vývoj cen s ostatními konkurenty. Pokud totiž první způsob chování nezpůsobuje žádné obtíže ohledně uplatňování volné a ničím nenarušené hospodářské soutěže, neplatí totéž pro druhý způsob chování, jež odporuje požadavku, aby každý hospodářský subjekt určoval samostatně politiku, jež hodlá na vnitřním trhu uplatňovat, neboť tento požadavek striktně brání všem přímým nebo nepřímým kontaktům mezi těmito subjekty, jejichž účelem nebo důsledkem je buď ovlivnění tržního chování skutečného nebo potenciálního soutěžitele či odhalení tržního chování, o kterém tyto subjekty rozhodly, že budou samy uskutečňovat na tomto trhu nebo které zamýšlí samy uskutečňovat na tomto trhu, takovému soutěžiteli (viz rozsudek ze dne 14. března 2013, Dole Food a Dole Germany v. Komise, T-588/08, EU:T:2013:130, body 291 a 292 a citovaná judikatura).

145 Mimoto výměna informací mezi soutěžiteli, které jsou relevantní pro stanovení cen a nejsou veřejně dostupné, je o to citlivější z hlediska hospodářské soutěže, pokud k ní dochází mezi obchodníky jednajícími jako „tvůrci trhu“ s ohledem na význam, který tito tvůrci trhu mají na trhu EIRD. Jak bylo zdůrazněno v bodech 106 a 107 výše, „tvůrci trhu“ působí na trhu obecně a trvale, a uskutečňují tedy větší počet transakcí než ostatní účastníci trhu. Z hlediska dodržování hospodářské soutěže na trhu je tak zvlášť zásadní, aby k určování jejich cen docházelo nezávisle.

146 Na čtvrtém místě je třeba uvést, že diskuze mezi obchodníky HSBC a Barclays, ke kterým došlo ve dnech 14. a 16. února 2007, se týkaly přesných a využitelných informací druhé strany.

147 Ze znění diskuze probíhající dne 14. února 2007 tak celkově vyplývá, že nejenže obchodník HSBC vyzradil úroveň své středové ceny (4.012), jakož i cenu transakcí, které mu byly navrženy (4.004/4.0015), ale rovněž že si oba obchodníci vyměnili své dojmy o úrovni a vývoji cen.

148 Pokud jde o diskuzi probíhající dne 16. února 2007, z vysvětlení poskytnutých samotnými žalobkyněmi v jejich připomínkách k oznámení námitek vyplývá, že obchodníci HSBC a Barclays prodiskutovali své odhady středové ceny pro swap, jehož referenčním základem byla sazba EONIA začínající za deset měsíců a jejíž datum stanovení bylo o měsíc později (10/11 swap EONIA), a porovnali je s odhady středové ceny dohody o budoucích sazbách založené na sazbě Euribor, která se týkala týchž dat. Z této diskuze vyplývá jednak, že obchodník HSBC v návaznosti na stanovisko od obchodníka Barclays přehodnotil svou středovou cenu za swap založený na sazbě EONIA, a jednak že si účastnice řízení vyměňovaly informace ohledně toho, jaký má být cenový rozdíl mezi těmito dvěma deriváty.

149 Na pátém místě je třeba uvést, že argumentace žalobkyň vycházející z údajné „pro-soutěžní“ povahy výměn informací mezi obchodníky na trhu, které se týkaly středových cen, nemůže obstát. Žalobkyně v podstatě tvrdí, že výměny informací o středových cenách jsou vlastní činnostem obchodníků a konkrétně tvůrcům trhu působícím na trhu EIRD pro účely snížení rizik a ve prospěch zákazníků umožňují nižší nabídkový rozptyl mezi cenou nákupu a prodeje.

150 Je pravda, že podle judikatury citované v bodě 57 výše musí přezkum kvalifikace protiprávního jednání z hlediska účelu zohlednit hospodářský a právní kontext trhu, v němž došlo k výměně informací.

151 Je rovněž také pravda, že trh EIRD je poněkud neobvyklý. Banky na tomto trhu mezi sebou často uzavírají EIRD zejména pro účely zajištění rizik. Jinými slovy, samotná povaha trhu s sebou nese to, že banky, a zejména ty, jež jednají jako tvůrci trhu, které jsou konkurenty, pokud jde o nabídku EIRD pro potenciální zákazníky, jsou rovněž vedeny k tomu, aby mezi sebou projednávaly a při této příležitosti sdílely důvěrné informace.

152 Je však třeba zdůraznit, že Komise tento aspekt hospodářského a právního kontextu trhu EIRD zohlednila, jelikož ze své analýzy vyloučila informace, k jejichž výměně došlo v rámci smluvních jednání.

153 Je třeba konstatovat, že argumentace žalobkyň překračuje rámec pouhé kritiky nezohlednění hospodářského a právního kontextu trhu EIRD a vytýká Komisi, že nezohlednila případné pro-soutěžní účinky diskuzí mezi obchodníky.

154 V tomto ohledu je třeba uvést, že s výjimkou vedlejších omezení souvisejících s hlavní transakcí (viz rozsudek ze dne 11. září 2014, MasterCard a další v. Komise, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, bod 89 a citovaná judikatura), je možné případné pro-soutěžní účinky zohlednit pouze v rámci posouzení čl. 101 odst. 3 SFEU. Z ustálené judikatury totiž vyplývá, že existence „pravidla rozumného uvážení“, to znamená přezkoumání, které vyvažuje prosoutěžní a protisoutěžní účinky dohody při její kvalifikaci podle čl. 101 odst. 1 SFEU, nemůže být přijata v unijním právu hospodářské soutěže (rozsudek ze dne 29. června 2012, E.ON Ruhrgas a E.ON v. Komise, T-360/09, EU:T:2012:332, bod 65; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek ze dne 23. října 2003, Van den Bergh Foods v. Komise, T-65/98, EU:T:2003:281, bod 106).

155 Bylo tedy na žalobkyních, aby buď prokázaly, že diskuze o středových cenách přímo souvisely a byly nezbytné pro fungování trhu EIRD, nebo že splňovaly podmínky stanovené v čl. 101 odst. 3 SFEU.

156 Na jedné straně je třeba uvést, že žalobkyně Komisi nevytýkají, že v rámci projednávané žaloby použila čl. 101 odst. 3 SFEU nesprávně.

157 Na druhé straně v rozsahu, v němž lze argumentaci žalobkyň vnímat jako podporu tvrzení, že výměny informací tvůrců trhu o středových cenách jsou neoddělitelné od fungování trhu EIRD, je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury platí, že pokud se na operaci nebo určitou činnost nevztahuje zásada zákazu stanovená v čl. 101 odst. 1 SFEU, jelikož neovlivňuje hospodářskou soutěž nebo na ni má pozitivní účinek, na omezení obchodní samostatnosti jednoho nebo více subjektů zúčastněných na této operaci nebo činnosti se uvedená zásada zákazu taktéž nevztahuje, je-li tato činnost objektivně nezbytná k provedení uvedené operace nebo činnosti a je přiměřená cílům této operace nebo činnosti (viz rozsudek ze dne 11. září 2014, MasterCard a další v. Komise, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, bod 89 a citovaná judikatura). Pokud by oddělením takového omezení, které je kvalifikováno jako vedlejší, od hlavní operace nebo činnosti došlo k ohrožení její existence nebo jejích cílů, je třeba slučitelnost tohoto omezení s článkem 101 SFEU přezkoumat společně se slučitelností hlavní operace nebo činnosti, k níž přísluší, a to i v případě, že se na první pohled může totéž omezení posuzované samostatně jevit jako omezení, na něž se vztahuje zásada zákazu podle čl. 101 odst. 1 SFEU (rozsudek ze dne 11. září 2014, MasterCard a další v. Komise, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, bod 90).

158 K tomu aby bylo možné kvalifikovat omezení jako vedlejší, je totiž třeba zjistit, zda je omezení objektivně nutné k uskutečnění hlavní operace či činnosti a zda je ve vztahu k tomuto uskutečnění přiměřené (rozsudky ze dne 18. září 2001, M6 a další v. Komise, T-112/99, EU:T:2001:215, bod 106, a ze dne 29. června 2012, E.ON Ruhrgas a E.ON v. Komise, T-360/09, EU:T:2012:332, bod 64).

159 Pokud jde o první podmínku, je podle judikatury třeba zjistit, zda by uskutečnění této operace nebo této činnosti bylo nemožné v případě neexistence dotčeného omezení. Skutečnost, že by uvedenou operaci nebo uvedenou činnost bez dotčeného omezení bylo možno provést jen obtížně nebo by byla méně zisková, tak nelze považovat za skutečnost, která tomuto omezení přiznává „objektivně nezbytnou“ povahu, jež je nutná k tomu, aby mohlo být považováno za vedlejší. Takovýto výklad by se totiž rovnal rozšiřování tohoto pojmu na omezení, která nejsou zcela nezbytná k provedení hlavní operace či činnosti. Takový výsledek by narušoval užitečný účinek zákazu stanoveného v čl. 101 odst. 1 SFEU (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. září 2014, MasterCard a další v. Komise, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, bod 91).

160 Tato první podmínka, uplatní-li se na okolnosti projednávané věci, má za cíl ověřit, zda je bez výměny informací tvůrců trhu o středových cenách znemožněno fungování trhu EIRD. V tomto ohledu stačí zdůraznit, že je pravda, že žalobkyně ve svých písemnostech odkazují na pro-soutěžní účinky, které takové výměny informací mezi obchodníky mohou mít, jelikož jim umožnily snížit nejistotu ohledně úrovně, na které mohou být schopni pokrýt své pozice, a tudíž nabízet příznivější ceny. Žalobkyně však neprokazují, že trh s deriváty obchodovanými pomocí OTC nemůže fungovat bez takových výměn informací mezi obchodníky, kteří jednají jako tvůrci trhu. Uvedená první podmínka proto není v projednávané věci splněna.

161 Ze všech těchto důvodů musí být první výtka žalobkyň zamítnuta.

2) K výtce, zpochybňující opodstatněnost kvalifikace výměn informací o obchodních pozicích jako omezení z hlediska účelu

162 V rámci projednávané výtky je zpochybněna kvalifikace Komise týkající se jednání popsaných v bodech 271 až 276 (diskuze probíhající dne 12. února 2007), 286 až 288 (diskuze probíhající dne 16. února 2007), 295 (diskuze probíhající dne 9. března 2007), 296 až 298 (diskuze probíhající dne 14. března 2007) odůvodnění napadeného rozhodnutí. Ve své žalobní odpovědi Komise tvrdí, že diskuze o obchodních pozicích proběhly rovněž ve dnech 13. a 28. února a 19. března 2007.

163 Pokud jde o diskuze probíhající ve dnech 13. a 28. února a 19. března 2007, na které odkazuje Komise, stačí zdůraznit, že k nim došlo za účelem manipulace se sazbou Euribor, která proběhla dne 19. března 2007, nebo v souvislosti s ní, a tudíž již bylo konstatováno, že tvoří součást jednání s protisoutěžním cílem. Žalobkyně ostatně nezpochybňují kvalifikaci omezení z hlediska účelu, která byla na tyto diskuze v rámci této části žalobního důvodu uplatněna.

164 Obdobný závěr je třeba učinit, pokud jde o diskuze, ke kterým došlo ve dnech 12. a 16. února 2007, jelikož již bylo uvedeno, že Komise tyto diskuze právem kvalifikovala jako omezení hospodářské soutěže z hlediska účelu. Z první části tohoto žalobního důvodu vyplývá, že Komise správně uvedla, že diskuze probíhající dne 12. února 2007 byla součástí manipulace se sazbou Euribor, ke které poté došlo dne 19. března 2007, a z tohoto důvodu představovala protiprávní jednání podle s čl. 101 odst. 1 SFEU. Z důvodů uvedených v rámci přezkumu první výtky této části žalobního důvodu Komise rovněž správně uvedla, že diskuze probíhající dne 16. února 2007 představovala protiprávní jednání podle téhož čl. 101 odst. 1 SFEU v rozsahu, v němž spočívala ve výměně informací o středových cenách. Není tudíž nutné ověřovat, zda tentýž výskyt jednání spadá rovněž pod kvalifikaci protiprávního jednání z hlediska účelu z jiného důvodu.

165 Zbývá tedy projednat pouze diskuze, ke kterým došlo ve dnech 9. a 14. března 2007.

166 Tyto diskuze patří do kategorie protisoutěžních jednání uvedených v bodech 113 písm. b), 358 písm. b) a 392 písm. b) odůvodnění napadeného rozhodnutí (výměny informací mezi obchodníky týkající se jejich obchodních pozic/expozic, co se týče EIRD) a v bodech 113, 358 a 392 písm. c) odůvodnění napadeného rozhodnutí (výměny informací mezi obchodníky týkající se možnosti sladit své obchodní pozice).

167 Z bodů 394 a 395 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že stejná úvaha, jako je úvaha použitá ohledně manipulace, ke které došlo dne 19. března 2007, a výměny informací o středových cenách slouží k odůvodnění kvalifikace protiprávního jednání z hlediska účelu uplatněné na výměny informací o obchodních pozicích, a sice že tyto výměny zvýhodnily účastníky kartelu vytvořením informační asymetrie tím, že zvýšily transparentnost mezi těmito stranami a významně snížily obvyklou nejistotu vlastní trhu.

168 Je třeba uvést, že v napadeném rozhodnutí není uvedena žádná definice pojmu „obchodní pozice“. Z jednotlivých výskytů tohoto pojmu v uvedeném rozhodnutí nicméně vyplývá, že tento výraz zahrnuje složení investičního portfolia obchodníka („book“), úroveň a směřování jeho expozic na trhu EIRD.

169 Odůvodnění, které se týká konkrétně obchodních pozic, je obsaženo v dalších částech napadeného rozhodnutí.

170 V bodě 390 odůvodnění napadeného rozhodnutí tak Komise připomněla, že podle RBS si každý tvůrce trhu vede obchodní deník, který obsahuje seznam smluv, a vyvodila z toho, že „vzhledem k tomu, že si tvůrci trhu vzájemně prozrazovali své obchodní pozice, mohli dovodit poptávku a nabídku, pokud jde o tyto smlouvy, a mohli tyto informace využít ve svůj prospěch; to je mohlo vést ke slaďování jejich vlastních obchodních vzorců a umožňovalo jim to mít lepší informace než konkurenční tvůrci trhu a další účastníci trhu“.

171 V bodě 417 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvedla, že „výměny informací týkající se obchodních pozic sloužily k ověření toho, že obchodní zájmy stran jsou propojené před tím, než mohly přijmout další opatření ve vzájemné shodě k ovlivnění hodnoty EIRD v neprospěch konkurentů, kteří se kartelové dohody neúčastnili.“ Komise dodala, že „na trhu EIRD, který nebyl transparentní, umožňovalo sdílení takových informací účastníkům kartelové dohody mít lepší informace než ostatní účastníci trhu“. V témže bodě odůvodnění Komise rovněž zdůraznila, že „vzhledem ke sdílení jejich obchodních pozic a tím, že byly s to sladit své vlastní obchodní vzorce, mohly strany kartelové dohody ovlivnit hodnotu svých portfolií, která nepřímo ovlivnila obchodní podmínky ve smyslu čl. 101 odst. 1 písm. a) SFEU, a tím ovlivnili strukturu hospodářské soutěže na trhu EIRD“.

172 Rozhovor, ke kterému došlo dne 9. března 2007 mezi obchodníkem HSBC a obchodníkem Deutsche Bank, je uveden v bodě 295 odůvodnění napadeného rozhodnutí. Komise má v tomto bodě za to, že se uvedený rozhovor týkal konkrétních obchodních pozic významných účastníků a proběhl mimo kontext potenciální transakce.

173 Diskuze, ke které došlo dne 14. března 2007, je uvedena v bodech 296 až 298 odůvodnění napadeného rozhodnutí. Z těchto bodů odůvodnění vyplývá, že uvedený rozhovor se týkal dřívějších spekulací ohledně rozdílu v sazbách EONIA a Euribor-1M, v rámci kterých obchodník HSBC zaznamenal ztrátu, zatímco obchodník Barclays získal značný finanční prospěch. Dále mu obchodník Barclays vysvětlil, jak podle něj fungoval trh, a zdůraznil, že to samé by mělo platit pro splatnosti v červnu.

174 Pro účely posouzení opodstatněnosti kvalifikace těchto diskuzí jako omezení z hlediska účelu je třeba připomenout, že Komise konstatovala, že tyto diskuze narušily běžný průběh oceňování složek v odvětví EIRD. Mimoto zejména v bodě 417 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise rovněž uvedla, že rozhovory o obchodních pozicích ovlivnily další obchodní podmínky ve smyslu čl. 101 odst. 1 písm. a) SFEU.

175 Pokud jde o tuto druhou kvalifikaci, lze ji v zásadě a z důvodů uvedených v bodech 74 až 77 výše zohlednit, přestože se neobjevuje ve výroku napadeného rozhodnutí, nicméně pouze za podmínky, že je odůvodněna právně dostačujícím způsobem.

176 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury musí být odůvodnění vyžadované článkem 296 SFEU přizpůsobeno povaze dotčeného aktu a musejí z něho jasně a jednoznačně vyplývat úvahy orgánu, jenž akt vydal, tak aby se zúčastněné osoby mohly seznámit s důvody, které vedly k přijetí opatření, a příslušný soud mohl vykonávat svůj přezkum. Pokud jde konkrétně o odůvodnění individuálních rozhodnutí, účelem povinnosti odůvodnit taková rozhodnutí je vedle umožnění soudního přezkumu poskytnout dotčené osobě dostatek údajů, aby seznala, zda je rozhodnutí případně stiženo vadou, která umožňuje zpochybnit jeho platnost (viz rozsudek ze dne 11. července 2013, Ziegler v. Komise, C-439/11 P, EU:C:2013:513, bod 115 a citovaná judikatura).

177 Jak správně uvádějí žalobkyně ve svých písemnostech, napadené rozhodnutí přitom neumožňuje určit, jaké byly „další obchodní podmínky“, které byly koordinovány v návaznosti na výměnu informací o obchodních pozicích zahrnující HSBC. Z toho vyplývá, že takové odůvodnění nesplňuje kritéria připomenutá judikaturou uvedenou v bodě 176 výše a nemůže tedy být zohledněno při přezkumu opodstatněnosti kvalifikace omezení z hlediska účelu uplatněné na výměny informací o obchodních pozicích.

178 Je tedy třeba v rámci projednávané výtky ověřit, zda Komise mohla právem konstatovat, že takové výměny informací narušily běžný průběh oceňování složek v odvětví EIRD.

179 V tomto ohledu je třeba na prvním místě uvést, že výměny informací mezi konkurenty týkající se složení jejich investičního portfolia nebo úrovně jejich expozic nemají stejnou relevanci pro stanovení cen na trhu EIRD jako informace o středových cenách. Ačkoliv totiž z důvodů uvedených v bodech 139 až 141 výše takové informace o středových cenách usnadňují zjistit pevnou sazbu, kterou konkurent nabízí pro deriváty, a jeho očekávání, jaká bude variabilní sazba EIRD ke dni jejího stanovení, neplatí totéž pro výměnu informací o obchodních pozicích, které se netýkají přímo sazeb EIRD.

180 Poté, co byla Komise na tento bod dotázána na jednání, sama uznala, že výměny informací o obchodních pozicích nemají ze své podstaty stejný omezující dosah na hospodářskou soutěž jako výměny informací týkající se středových cen.

181 Tento závěr je rovněž podpořen výkladem napadeného rozhodnutí. Z toho vyplývá, že většina výměn informací o obchodních pozicích má spíše doplňkovou povahu k dalším praktikám omezujícím hospodářskou soutěž, jejichž prokazatelným cílem je omezení hospodářské soutěže. Komise tak v bodě 417 odůvodnění napadeného rozhodnutí zdůraznila, že „výměny informací týkající se obchodních pozic sloužily k ověření toho, že obchodní zájmy stran jsou propojené před tím, než mohly přijmout další opatření ve vzájemné shodě k ovlivnění hodnoty EIRD v neprospěch konkurentů, kteří se kartelové dohody neúčastnili“.

182 Převážná většina diskuzí o obchodních pozicích, kterých se obchodník HSBC zúčastnil, souvisela s manipulací se sazbou Euribor, ke které došlo dne 19. března 2007. Tak tomu je v případě diskuzí vedených s obchodníkem Barclays ve dnech 12., 13. a 28. února a 19. března 2007.

183 Jinak je tomu v případě diskuzí vedených ve dnech 9. a 14. března 2007, které se neuskutečnily za účelem manipulace se sazbou Euribor, ke které poté došlo dne 19. března 2007.

184 Na druhém místě z judikatury citované v bodech 54, 55, 59 a 62 výše vyplývá, že ačkoliv výměna informací mezi konkurenty může být v rozporu s pravidly hospodářské soutěže, pokud zmírňuje nebo odstraňuje stupeň nejistoty o fungování relevantního trhu, a tím vede k omezení hospodářské soutěže mezi podniky, musí být kvalifikace protiprávního jednání z hlediska účelu vyhrazena pro ty z těchto výměn informací, které vykazují dostatečný stupeň škodlivosti ve vztahu k hospodářské soutěži, takže není nutné zkoumat jejich účinky. Je tomu tak zejména v případě výměny informací, která může odstranit nejistoty v mysli dotčených osob ohledně dne, rozsahu a způsobů přizpůsobení chování na trhu, které dotyčné podniky provedou.

185 Na třetím místě a v důsledku toho je třeba ověřit, zda informace vyměněné v rámci diskuzí probíhajících ve dnech 9. a 14. března 2007 zmírnily nebo odstranily stupeň nejistoty na trhu takovým způsobem, že z nich Komise může vyvodit dopad na běžný průběh oceňování složek v odvětví EIRD, aniž je nutné zkoumat jejich účinky.

186 Pokud jde zaprvé o diskuzi ze dne 9. března 2007, je třeba zdůraznit, že Komise v bodě 295 odůvodnění napadeného rozhodnutí vytýká obchodníkovi HSBC, že informoval obchodníka Deutsche Bank o svých obchodních pozicích, mimo jiné tím, že prohlásil „j'ai fait la patte 5 ans […] je suis flattener à des niveau[x] imbattables! et je reste short du court euro“, na což obchodník HSBC odpověděl „bravo bien joué“. Komise rovněž vytýká obchodníkovi HSBC, že v průběhu téhož rozhovoru napsal ohledně svého portfolia „flattener euro maintenant 2–5 ans short de juin et sept 7 euribor“, což Komise vyložila tak, že obchodník mínil „pokles rozpětí mezi cenami EIRD se splatností mezi dvěma a pěti lety a že obchodník HSBC má krátkou pozici u smluv se splatností v červnu a září 2007.“ Komise rovněž poznamenala, že mu obchodník Deutsche Bank odpověděl „moi j'ai pas de h8 et de 2y!“ což Komise vyložila v tom smyslu, že neměl „smlouvy se splatností v březnu 2008, ani smlouvy na EIRD se splatností dva roky.“

187 Je třeba zajisté poznamenat, že obchodníci jednali o složení svých portfolií a vyměňovali si tak informace důvěrné povahy mimo kontext potenciální transakce.

188 Nicméně v rozporu s tím, co tvrdí, Komise neprokázala právně dostačujícím způsobem, že tyto diskuze poskytly obchodníkům výhodu v oblasti informací, která jim v důsledku mohla umožnit přizpůsobit jejich obchodní strategie.

189 Dojem, kterým tento rozhovor působí, je totiž takový, že se obchodník HSBC vychloubá před obchodníkem Deutsche Bank dobrou operací, kterou uskutečnil, a že druhý jmenovaný mu k tomu gratuluje. Poskytnuté informace, nepřesné a málo podrobné, neumožňují vnímat tento rozhovor jako objasnění „strategie“, která, byť byla známa pouze obchodníkovi Deutsche Bank, by jej dostala do tak výhodné situace ve srovnání s jeho konkurenty, že z ní Komise může vyvodit, že cílem uvedeného rozhovoru bylo omezení hospodářské soutěže.

190 Na druhé straně, jak zdůrazňují žalobkyně, aniž to Komise popírá, zlomky informací poskytnutých obchodníky o jejich portfoliích se netýkají dob splatnosti dotčených úrokových sazeb, ani rozsahu dotčených pozic.

191 Vzhledem k neexistenci takových přesnějších informací nelze přitom dospět k závěru, že tato diskuze zmírnila nebo odstranila stupeň nejistoty na trhu takovým způsobem, že z něj Komise může vyvodit dopad na běžný průběh oceňování složek v odvětví EIRD, aniž je nutné zkoumat jeho účinky.

192 Pokud jde zadruhé o diskuzi, ke které došlo dne 14. března 2007 a která je uvedena v bodech 296 až 298 odůvodnění napadeného rozhodnutí, je třeba zajisté uvést, že na rozdíl od předchozího rozhovoru je informace, kterou si vyměnili obchodníci, přesná a jasná. Obchodník Barclays informoval obchodníka HSBC o způsobu, jak v budoucnu získat finanční prospěch využitím rozdílu mezi sazbami Euribor-1M a EONIA.

193 Je však třeba konstatovat, že obchodník Barclays neposkytl obchodníkovi HSBC v návaznosti na jeho postup žádnou důvěrnou informaci. Pouze s ním sdílel svůj dojem, že sazba EIONA může mít v podstatě dopad na sazbu Euribor-1M. I když obchodník HSBC podle všeho nemá povědomí o tom, jak na sebe tyto dvě vazby vzájemně působí, sdělení obchodníka Barclays je pouhým jednoduchým postřehem, který by byli schopni učinit všichni pozorovatelé trhu. Nelze tedy mít za to, že jeho vysvětlení konkurentovi zmírňuje nebo odstraňuje stupeň nejistoty na trhu takovým způsobem, že z něj Komise může vyvodit dopad na běžný průběh oceňování složek v odvětví EIRD.

194 S ohledem na výše uvedené je třeba dospět k závěru, že diskuze, které proběhly ve dnech 9. a 14. března 2007, nelze ani samostatně nebo společně považovat za jednání, která mají účel omezit hospodářskou soutěž ve smyslu čl. 101 odst. 1 SFEU.

195 Žalobkyně tedy v druhé části prvního žalobního důvodu správně tvrdí, že Komise nemohla konstatovat, že cílem diskuzí, ke kterým došlo ve dnech 9. a 14. března 2007, bylo omezení hospodářské soutěže.

2. Ke druhému, třetímu a čtvrtému žalobnímu důvodu, týkajícím se kvalifikace jediného a trvajícího protiprávního jednání, kterou uplatnila Komise

196 Druhý, třetí a čtvrtý žalobní důvod směřují ke zpochybnění závěru Komise o účasti HSBC na jediném a trvajícím protiprávním jednání.

197 Podle ustálené judikatury nemusí být porušení čl. 101 odst. 1 SFEU výsledkem jen jediného skutku, ale i řady skutků nebo rovněž trvajícího jednání, i když jeden nebo několik prvků této řady skutků nebo tohoto trvajícího jednání by mohly samy o sobě a nahlíženy jednotlivě zakládat porušení uvedeného ustanovení. Pokud se jednotlivé skutky začleňují do „jednotného plánu“ z důvodu totožného cíle narušujícího hospodářskou soutěž na vnitřním trhu, má Komise právo přičítat odpovědnost za tyto skutky v závislosti na účasti na protiprávním jednání nahlíženém jako celek (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 24. června 2015, Fresh Del Monte Produce v. Komise a Komise v. Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P a C-294/13 P, EU:C:2015:416, bod 156 a citovaná judikatura).

198 Podnik, který se podílel na takovém jediném a komplexním protiprávním jednání chováním, které je mu vlastní, které spadá pod pojem „dohoda nebo jednání ve vzájemné shodě s cílem narušujícím hospodářskou soutěž“ ve smyslu čl. 101 odst. 1 SFEU a jehož účelem bylo přispět k uskutečňování protiprávního jednání jako celku, tak může být rovněž odpovědný za chování jiných podniků v rámci téhož protiprávního jednání po celou dobu účasti na uvedeném protiprávním jednání. Tak je tomu, je-li prokázáno, že uvedený podnik svým jednáním zamýšlel přispět ke společným cílům sledovaným všemi účastníky a věděl o plánovaném nebo uplatňovaném protiprávním jednání jiných podniků sledujících tytéž cíle nebo ho mohl rozumně předvídat a byl připraven přijmout z toho plynoucí riziko (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 24. června 2015, Fresh Del Monte Produce v. Komise a Komise v. Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P a C-294/13 P, EU:C:2015:416, bod 157 a citovaná judikatura).

199 Podnik se tak mohl přímo účastnit všech protisoutěžních úkonů tvořících jediné a trvající protiprávní jednání a v tomto případě má Komise právo mu přičíst odpovědnost za všechny tyto úkony, a tedy za uvedené protiprávní jednání jako celek. Podnik se mohl rovněž přímo účastnit jen některých protisoutěžních úkonů tvořících jediné a trvající protiprávní jednání, ale vědět o každém dalším plánovaném nebo uplatňovaném protiprávním jednání jiných účastníků kartelové dohody sledujících

tytéž cíle nebo ho mohl rozumně předvídat a být připraven přijmout z toho plynoucí riziko. V takovém případě má Komise rovněž právo přičíst tomuto podniku odpovědnost za všechny protisoutěžní úkony tvořící takové protiprávní jednání, a v důsledku toho za protiprávní jednání jako celek (viz rozsudek ze dne 24. června 2015, Fresh Del Monte Produce v. Komise a Komise v. Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P a C-294/13 P, EU:C:2015:416, bod 158 a citovaná judikatura).

200 Naproti tomu, pokud se podnik přímo účastnil jednoho či více protisoutěžních úkonů tvořících jediné a trvající protiprávní jednání, ale nebylo prokázáno, že svým jednáním zamýšlel přispět ke všem společným cílům sledovaným dalšími účastníky kartelové dohody a že věděl o každém dalším plánovaném nebo uplatňovaném protiprávním jednání uvedených účastníků sledujících tytéž cíle nebo že ho mohl rozumně předvídat a byl připraven přijmout z toho plynoucí riziko, Komise mu může přičíst jen odpovědnost za jednání, na kterém se přímo účastnil, a za zamýšlené nebo skutečné jednání dalších účastníků sledujících tytéž cíle jako on, o němž prokazatelně věděl nebo ho mohl rozumně předvídat a byl připraven přijmout z toho plynoucí riziko (viz rozsudek ze dne 24. června 2015, Fresh Del Monte Produce v. Komise a Komise v. Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P a C-294/13 P, EU:C:2015:416, bod 159 a citovaná judikatura).

201 Kromě toho za účelem kvalifikace jednotlivých úkonů jako jediného a trvajícího protiprávního jednání není třeba ověřovat, zda se doplňují v tom smyslu, že každý z nich má čelit jednomu nebo několika následkům běžné hospodářské soutěže, a zda tyto úkony prostřednictvím interakce přispívají k uskutečnění souhrnu protisoutěžních účinků zamýšlených jejich původci v rámci jednotného plánu směřujícího k jedinému cíli. Naproti tomu podmínka týkající se pojmu „jednotný cíl“ znamená, že musí být ověřeno, zda existují prvky, kterými se vyznačují jednotlivé úkony tvořící protiprávní jednání, které by mohly naznačovat, že úkony, které fakticky provádějí jiné podniky účastnící se kartelové dohody, nemají stejný účel nebo stejný protisoutěžní důsledek, a nespadají tedy do „jednotného plánu“ z důvodu jejich totožného účelu narušujícího hospodářskou soutěž na vnitřním trhu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. prosince 2013, Siemens a další v. Komise, C-239/11 P, C-489/11 P a C-498/11 P, nezveřejněný, EU:C:2013:866, body 247 a 248).

202 Mimoto v rozsahu, v němž kvalifikace jediného a trvajícího protiprávního jednání vede k tomu, že podniku je přičítána účast na porušení práva hospodářské soutěže, je třeba připomenout, že v oblasti práva hospodářské soutěže je Komise v případě sporu o existenci protiprávního jednání povinna prokázat protiprávní jednání, jejichž existenci zjistila, a předložit důkazy, které mohou právně dostačujícím způsobem prokázat skutečnosti zakládající protiprávní jednání (viz rozsudek ze dne 22. listopadu 2012, E.ON Energie v. Komise, C-89/11 P, EU:C:2012:738, bod 71 a citovaná judikatura).

203 K prokázání porušení čl. 101 odst. 1 SFEU musí Komise předložit závažné, přesné a shodující se důkazy. Každý z důkazů předložených Komisí nemusí však nutně odpovídat těmto kritériím ohledně každého z prvků protiprávního jednání. Postačí, aby tomuto požadavku vyhověl při celkovém posouzení celý soubor indicií uváděných tímto orgánem (viz rozsudek ze dne 1. července 2010, Knauf Gips v. Komise, C-407/08 P, EU:C:2010:389, bod 47 a citovaná judikatura).

204 Má-li navíc soud pochybnosti, musí být tato skutečnost ku prospěchu podniku, jemuž je určeno rozhodnutí, kterým se konstatuje protiprávní jednání. Presumpce neviny je totiž obecnou zásadou unijního práva, která je v současné době zakotvena v čl. 48 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie (viz rozsudek ze dne 22. listopadu 2012, E.ON Energie v. Komise, C-89/11 P, EU:C:2012:738, bod 72 a citovaná judikatura).

205 Z judikatury Soudního dvora přitom vyplývá, že se zásada presumpce neviny vztahuje na řízení o porušení pravidel hospodářské soutěže uplatnitelných na podniky, které může vést k uložení pokut nebo penále (viz rozsudek ze dne 22. listopadu 2012, E.ON Energie v. Komise, C-89/11 P, EU:C:2012:738, bod 73 a citovaná judikatura).

206 V projednávané věci, jak již bylo zdůrazněno v bodě 70 výše, Komise použila tuto kvalifikaci jediného a trvajícího protiprávního jednání na tři skupiny úkonů, podle toho, že se týkají zaprvé manipulace s kotacemi v rámci sazby Euribor [body 113 a 358 odůvodnění a bod 392 písm. a) odůvodnění: výměny informací týkající se preferencí pro úroveň sazby Euribor; body 113 a 358 odůvodnění a bod 392 písm. d) odůvodnění: výměny informací týkající se možnosti sladit kotace v rámci sazby Euribor; body 113 a 358 odůvodnění a bod 392 písm. e) odůvodnění: kontakt zapojeného obchodníka s předkladatelem kotací Euribor v rámci své banky; body 113 a 358 odůvodnění a bod 392 písm. f) odůvodnění: dohody s cílem zohlednit pokusy o ovlivňování kotací v rámci sazby Euribor], zadruhé výměny informací týkající se obchodních pozic, pokud jde o EIRD [body 113 a 358 odůvodnění a bod 392 písm. b): výměny informací týkající ses jejich příslušných obchodních pozic/expozic; body 113 a 358 odůvodnění a bod 392 písm. c) odůvodnění: výměny informací týkající se možností sladit jejich obchodní pozice] a zatřetí výměny informací trvající se podrobných veřejně nepřístupných informací o jejich záměrech a strategiích v oblasti cen EIRD [body 113 a 358 odůvodnění a bod 392 písm. g) odůvodnění].

207 Důvody uvedené v napadeném rozhodnutí k odůvodnění této kvalifikace jediného a trvajícího protiprávního jednání jsou uvedeny v bodech 442 až 492 odůvodnění napadeného rozhodnutí a jsou shrnuty v bodě 19 výše. Komise konstatovala existenci jediného hospodářského cíle (body 444 až 450 odůvodnění) a měla za to, že jednotlivé dotčené úkony náleží do společného vzorce chování (body 451 až 456 odůvodnění) a že obchodníci dotčených bank věděli nebo měli vědět o celkovém rozsahu a základních rysech kartelové dohody jako celku (body 457 až 483 odůvodnění).

208 Jak vyplývá z judikatury citované v bodech 197 a 198 výše, jsou pro účely závěru, že se podnik podílel na jediném a trvajícím protiprávním jednání, rozhodující tři prvky. První se týká samotné existence jediného a trvajícího protiprávního jednání. Jednotlivé dotčené úkony musí spadat do „jednotného plánu“, který má jediný cíl. Druhý a třetí prvek se týkají přičitatelnosti jediného a trvajícího protiprávního jednání podniku. Záměrem tohoto podniku musí být přispět vlastním jednáním ke společným cílům sledovaným všemi účastníky. Dále musí být tento podnik obeznámen s protiprávním jednáním plánovaným nebo uskutečňovaným jinými podniky při sledování týchž cílů, nebo jej může rozumně předvídat a musí být připraven přijmout z toho plynoucí riziko. Existence těchto tří prvků je zpochybněna v druhém, třetím a čtvrtém žalobním důvodu žalobkyň.

a) Ke druhému žalobnímu důvodu, zpochybňujícímu existenci „jednotného plánu“, který má jediný cíl

209 V rámci druhého žalobního důvodu žalobkyně zpochybňují existenci „jednotného plánu“, který má jediný cíl, a z toho vyvozují, že kvalifikace jediného a trvajícího protiprávního jednání provedená Komisí je nesprávná.

210 Relevantní odůvodnění napadeného rozhodnutí je obsaženo v bodech 444 až 456 odůvodnění napadeného rozhodnutí, pod názvem „Jediný hospodářský cíl“ a „Společný vzorec chování“ a byly shrnuty v bodě 19 výše.

211 Argumentace žalobkyň uvedená v druhém žalobním důvodu může být rozdělena na dvě části podle toho, zda se v podstatě týká jediného cíle protiprávního jednání nebo existence „jednotného plánu“.

1) K první části žalobního důvodu, týkající se jediného cíle protiprávního jednání

212 Diskuze obchodníků o otázkách nesouvisejících s manipulací s referenčními sazbami nemohou podle žalobkyň mít tentýž jediný cíl, jaký mají diskuze týkající se manipulace s uvedenými sazbami.

213 Komise má za to, že veškeré dotčené úkony lze spojit s jediným cílem, který identifikovala.

214 V bodě 445 odůvodnění napadeného rozhodnutí byl jediný cíl použitý Komisí popsán jako „snížení peněžních toků, které mají strany kartelové dohody zaplatit (nebo zvýšení peněžních toků, které obdrží), a v důsledku toho zvýšení hodnoty EIRD, které mají ve svých portfoliích, v neprospěch protistran těchto EIRD.“

215 Jak bylo vysvětleno v bodě 100 výše, peněžní toky související s EIRD vyplývají z rozdílu mezi pevnou sazbou smlouvy, to znamená sazbou, která je sjednávána mezi stranami, a variabilní sazbou, která závisí na referenční sazbě.

216 Nejprve je třeba připomenout, že pojem „jediný cíl“ nelze vymezit obecným odkazem na narušení hospodářské soutěže v uvedeném odvětví, neboť ovlivnění hospodářské soutěže je, jako účel či důsledek, podstatným prvkem jakéhokoli chování spadajícího do působnosti čl. 101 odst. 1 SFEU. Existovalo by riziko, že taková definice pojmu „jediný cíl“ zbaví pojem „jediné a trvající protiprávní jednání“ jeho smyslu v rozsahu, v němž by měla za následek, že by několik úkonů týkajících se hospodářského odvětví zakázaných čl. 101 odst. 1 SFEU muselo být systematicky kvalifikováno jako prvky naplňující znaky jediného protiprávního jednání [rozsudky ze dne 12. prosince 2007, BASF a UCB v. Komise, T-101/05 a T-111/05, EU:T:2007:380, bod 180; ze dne 28. dubna 2010, Amann & Söhne a Cousin Filterie v. Komise, T-446/05, EU:T:2010:165, bod 92; ze dne 30. listopadu 2011, Quinn Barlo a další v. Komise, T-208/06, EU:T:2011:701, bod 149).

217 Z toho nutně vyplývá, že pouze omezení hospodářské soutěže, u nichž bylo prokázáno, že jejich účelem bylo narušit běžnou pevnou nebo variabilní sazbu EIRD, mohou mít jediný cíl, který Komise konstatovala. Je totiž v rozporu s judikaturou připomenutou v bodě 216 výše zahrnout do uvedeného cíle úkony omezující hospodářskou soutěž, které nemají dostatečně úzkou spojitost se stanovením těchto sazeb.

218 Je tudíž třeba ověřit, zda mohou být tři skupiny úkonů, na které Komise klade důraz a které jsou připomenuty v bodech 70 a 206 výše, spojeny s tímto jediným cílem. V tomto ohledu je třeba rozlišovat mezi úkony týkajícími se manipulace s kotacemi v rámci sazby Euribor na straně jedné a výměnami informací týkajícími se obchodních pozic, pokud jde o EIRD, jakož i výměnami informací týkajícími se podrobných veřejně nepřístupných informací o záměrech a strategiích v oblasti cen EIRD na straně druhé.

219 Co se týče na prvním místě manipulace s kotacemi v rámci sazby Euribor, jelikož variabilní sazba EIRD je přímo založena na referenční sazbě, tyto manipulace nutně sledují jediný cíl, který Komise identifikovala.

220 Pokud jde o HSBC, lze tedy bez obtíží do tohoto cíle zahrnout diskuze probíhající ve dnech 12., 13. a 28. února a 19. března 2007 uvedené v bodech 85, 163 a 164 výše, které jsou součástí manipulace, ke které došlo dne 19. března 2007.

221 Žalobkyně v replice v podstatě tvrdí, že Komise neprokázala, že manipulace týkající se jednotlivých dob splatnosti referenčních sazeb byly mezi sebou dostatečně spojeny, aby tvořily součást téhož jediného protiprávního jednání.

222 V tomto ohledu je třeba uvést, že Komise konstatovala, že HSBC se dne 27. března 2007 zúčastnila diskuze popsané v bodě 339 odůvodnění napadeného rozhodnutí, v jehož průběhu měl obchodník Barclays uvažovat o možnosti budoucí manipulace s referenčními sazbami. Z důvodu této diskuze, jejíž cíl, kterým je omezení hospodářské soutěže, není žalobkyněmi zpochybňován, byl stanoven konec doby trvání protiprávního jednání ve vztahu k žalobkyním na 27. března 2007.

223 Ačkoliv je tato kritika žalobkyň předložena v souhrnné podobě a pouze ve fázi repliky, může ji Tribunál nicméně zkoumat. Jednak je Tribunál s to porozumět smyslu této kritiky, a jednak představuje pouhé rozšíření argumentace již uvedené v žalobě a nejedná se o předložení nového

žalobního důvodu v průběhu řízení, které je zakázáno v čl. 84 odst. 1 jednacího řádu. Tato kritika má totiž dostatečně úzký vztah k žalobě, aby mohla být považována za výsledek běžného vývoje debaty v rámci sporného řízení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. listopadu 2017, Petrov a další v. Parlament, T-452/15, EU:T:2017:822, bod 46 a citovaná judikatura).

224 Pokud jde o opodstatněnost této kritiky, je třeba zdůraznit, že i když judikatura uvedená v bodě 216 výše brání Komisi použít definici jediného cíle, která je tak široká, že je podobná obecnému odkazu na narušení hospodářské soutěže v daném odvětví, bylo by v rozporu s logikou pojmu „jediné protiprávní jednání“ vyžadovat od Komise při definování tohoto jediného cíle takovou přesnost, která by jí ve skutečnosti bránila v tom, aby do téhož protiprávního jednání zahrnula rozdílné úkony.

225 Je tudíž třeba dospět k závěru, že jednotlivé manipulace s referenčními sazbami mohou mít tentýž jediný cíl.

226 Pokud jde na druhém místě o výměny informací týkající se obchodních pozic a podrobných veřejně nepřístupných informací o záměrech a strategiích v oblasti cen EIRD, je třeba nejprve uvést, že tato část přezkumu se týká pouze těch z uvedených výměn informací, k nimž nedošlo v zájmu manipulace s referenčními sazbami nebo v souvislosti s ní.

227 Diskuze mezi obchodníky, které proběhly v zájmu manipulace s referenční sazbou nebo v souvislosti s takovou manipulací, jsou z důvodů uvedených v bodech 219 až 225 výše součástí jediného cíle protiprávního jednání. Tak tomu je z důvodů uvedených v bodech 181 a 182 výše v případě HSBC, pokud jde o diskuze o obchodních pozicích, kterých se její obchodníci zúčastnili ve dnech dne 12., 13. a 28. února a 19. března 2007.

228 Na rozdíl od toho, co podle všeho tvrdí žalobkyně, nelze bez dalšího vyloučit, že výměny informací týkající se obchodních pozic a podrobných veřejně nepřístupných informací o jejich záměrech a strategiích v oblasti cen EIRD mohly mít jediný cíl, který konstatovala Komise, i když k nim nedošlo v zájmu manipulace s referenční sazbou nebo v souvislosti s ní. Nicméně z důvodů uvedených v bodech 216 a 217 výše je takové zahrnutí možné pouze za podmínky, že Komise prokázala, že uvedené výměny informací mají za cíl narušit běžnou pevnou nebo variabilní sazbu EIRD. Pokud jde o HSBC, z bodů 139 až 161 výše vyplývá, že tak tomu bylo v případě diskuzí ze dne 14. a 16. února 2007, kterých se její obchodníci zúčastnili.

229 S ohledem na výše uvedené je tedy třeba první část žalobního důvodu zamítnout.

2) K druhé části žalobního důvodu, zpochybňující existenci „jednotného plánu“

230 Žalobkyně v podstatě zpochybňují tvrzení Komise vycházející z toho, že jednotlivá koluzivní jednání byla součástí jednotného plánu, jehož cílem bylo zlepšit stávající a budoucí obchodní pozice jejich banky, s odůvodněním, že neexistuje žádný důkaz o jednotném plánu. V tomto ohledu žalobkyně v podstatě tvrdí, že odůvodnění existencí „stálé skupiny jednotlivců“, která se na těchto jednáních podílela, nelze uplatnit na HSBC. Kromě toho odkaz na „utajení“ v napadeném rozhodnutí nemůže prokázat existenci jediného hospodářského cíle, pokud jde o úkony již ze své povahy velmi odlišné. Žalobkyně rovněž tvrdí, že tvrzení Komise, podle kterých měly diskuze „stejný nebo téměř stejný obsah“ nebo se týkala „vždy stejného druhu operací“, jsou ve skutečnosti chybná, přinejmenším co se týče HSBC.

231 Komise v podstatě tvrdí, že existenci „jednotného plánu“ prokázala v napadeném rozhodnutí právně dostatečným způsobem.

232 Komise v napadeném rozhodnutí v podstatě založila existenci „jednotného plánu“ v bodě 446 odůvodnění napadeného rozhodnutí na okolnosti, že účastnice řízení jasně přistoupily ke společné strategii, která omezovala jejich individuální obchodní chování na trhu tím, že stanovila průběh jejich vzájemného jednání nebo nečinnosti na trhu, čímž tak nahradila hospodářskou soutěž mezi stranami spoluprací v neprospěch jiných účastníků trhu. Komise také v bodě 451 odůvodnění zdůraznila, že kartelová dohoda byla „řízena a udržována“ stálou skupinou osob, a v bodě 452 odůvodnění uvedla, že strany v rámci svých protisoutěžních činností postupovaly velmi podobným způsobem. V tomto ohledu v bodech 452 až 456 odůvodnění zdůraznila, že kontakty mezi bankami často probíhaly souběžně nebo přibližně ve stejnou dobu, že použitý jazyk potvrzuje, že tato sdělení byla běžně využívána osobami účastnícími se kartelové dohody, že strany přijaly opatření za účelem zaopatření jejich kontaktů a že různá sdělení měla totožný nebo částečně totožný obsah.

233 Mezi jednotlivými odůvodněními zdůrazněnými Komisí v napadeném rozhodnutí Tribunál konstatuje, že ústředním prvkem, který může prokázat existenci „jednotného plánu“, jak je uvedeno v bodě 451 odůvodnění napadeného rozhodnutí, je skutečnost, že kartelová dohoda byla „řízena a udržována“ stálou skupinou osob.

234 Ostatní odůvodnění uvedená v napadeném rozhodnutí a shrnutá v bodě 232 výše, jako je podobnost protisoutěžních činností obchodníků na trhu, jejich četnost nebo vůle uvedených obchodníků udržovat své jednání v tajnosti, třebaže mohou podpořit dojem, že existoval „jednotný plán“, nemohou sama o sobě při neexistence přesvědčivějších důkazů prokázat, že takový plán existoval.

235 V důsledku toho je možné pouze v rozsahu, v němž lze na tyto úkony nahlížet jako na úkony řízené a kontrolované týž skupinou osob, konstatovat existenci „jednotného plánu“, která by odůvodnila kvalifikaci těchto jednotlivých úkonů jako jediného protiprávního jednání.

236 V tomto ohledu je třeba uvést, že žalobkyně nezpochybňují věcnou správnost odůvodnění spočívajícího v tom, že kartelová dohoda byla řízena a udržována stabilní skupinou obchodníků, ale spíše tvrdí, že žádný z obchodníků HSBC nebyl součástí této skupiny. Je třeba konstatovat, že tato argumentace se ani tak netýká opodstatněnosti kvalifikace jediného protiprávního jednání zjištěného Komisí, ale spíše jeho přičitatelnosti HSBC, která spadá do přezkumu čtvrtého žalobního důvodu.

237 S touto výhradou je třeba druhou část žalobního důvodu, a tudíž druhý žalobní důvod zamítnout.

b) Ke čtvrtému žalobnímu důvodu, zpochybňujícímu, že HSBC věděla o protiprávním jednání jiných účastníků

238 Žalobkyně Komisi vytýkají, že dospěla k závěru, že HSBC věděla nebo měla vědět o údajně protiprávních jednáních jiných bank. Žalobkyně tvrdí, že odůvodnění napadeného rozhodnutí týkající se všech bank, ani odůvodnění týkající se HSBC neumožňují prokázat, že HSBC věděla nebo měla vědět o celkovém rozsahu a základních rysech celé kartelové dohody.

239 Žalobkyně zejména tvrdí, že z diskuze proběhlé dne 12. února 2007 lze pouze vyvodit, že obchodník HSBC měl přibližnou představu o obecném záměru manipulovat se sazbou EURIBOR-3M, k čemuž poté došlo dne 19. března 2007, avšak že nevěděl, které banky se manipulace zúčastní, a vyvracejí, že obchodník Barclays jednoznačně informoval obchodníka HSBC o účasti jiných bank na uvedené manipulaci, nebo že si byl obchodník HSBC této manipulace plně vědom. V každém případě případné povědomí o účasti jiných bank na manipulaci ze dne 19. března 2007 podle žalobkyň neznamená, že obchodník znal širší strukturu kontaktů mezi jinými bankami, ke kterým docházelo po delší dobu. Stejně tak okolnost uvedená v bodě 491 odůvodnění napadeného rozhodnutí, že obchodník Barclays zmínil obchodníkovi HSBC – dne 27. března 2007 – záměr v budoucnu opakovat manipulaci, ke které došlo dne 19. března 2007, není podle žalobkyň relevantní, pokud jde o celkovou kartelovou dohodu mezi 12. únorem a 26. březnem 2007.

240 Komise nejprve tvrdí, že prostřednictvím svých kontaktů s Barclays se HSBC zúčastnila všech protisoutěžních úkonů tvořících jediné a trvající protiprávní jednání a tato okolnost postačuje k tomu, aby jí přičetla odpovědnost za všechna uvedená jednání.

241 Komise tvrdí, že nicméně prokázala, že HSBC věděla nebo mohla rozumně předvídat protiprávní jednání jiných podniků. V tomto ohledu Komise odkazuje na obsah informací vyměněných mezi HSBC a Barclays ve dnech 12. února, 7. a 19. března 2007. Komise odmítá argument žalobkyň, podle kterého skutečnost, že HSBC věděla o manipulaci, ke které došlo dne 19. března 2007, neznamená, že věděla i o ostatních protisoutěžních úkonech.

242 Odůvodnění napadeného rozhodnutí týkající se povědomí o protiprávním jednání je uvedeno v bodech 457 až 465 odůvodnění napadeného rozhodnutí, pokud jde o odůvodnění společné pro všechny banky, a v bodech 471 až 476 odůvodnění uvedeného rozhodnutí, pokud jde o odůvodnění týkající se HSBC.

243 Společné odůvodnění pro všechny banky vychází z předpokladu, který je uveden v bodě 457 odůvodnění napadeného rozhodnutí, že obchodníci účastnící se protisoutěžních výměn informací byli kvalifikovaní odborníci a věděli nebo měli vědět o celkovém rozsahu a základních rysech kartelové dohody. V tomto ohledu Komise odkazuje zaprvé v bodě 458 odůvodnění na velmi specifický kontext, v němž obchodníci působí, vyznačující se dvoustrannými, zaznamenávanými a řízenými výměnami informací. Komise zadruhé v bodě 459 odůvodnění zdůraznila, že obchodníci účastnící se dohod věděli, že obchodníci jiných bank byli ochotni se účastnit téhož typu koluzivního jednání týkajícího se složek stanovení cen a dalších podmínek vyjednávání EIRD. Zatřetí v bodech 460 až 461 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise tvrdí, že důkazy ukazují, že existuje široké povědomí o deklaratorní povaze mechanismu stanovování sazeb Euribor, a tudíž možnosti je změnit prostřednictvím kotací panelu bank. Začtvrté v bodě 463 odůvodnění Komise zdůraznila skutečnost, že každá z dotčených bank působila na relevantním trhu již několik let a že obchodníci neprojevili překvapení, když jim byla žádost o jednání ve vzájemné shodě předložena. Ze souboru těchto faktorů v bodech 462 a 464 odůvodnění Komise v podstatě vyvodila, že obchodníci podílející se na dvoustranných výměnách informací věděli nebo měli vědět, že je pravděpodobné, že do koluzivních dohod je zapojeno více bank, i když jim tato informace nebyla výslovně sdělena. Komise v bodě 465 odůvodnění rovněž zdůraznila, že činnost obchodníků podléhala vyšší úrovni zaznamenávání a dohledu, takže je třeba mít za to, že jejich vedení vědělo nebo mělo vědět o základních rysech koluzivního plánu a o zapojení svých zaměstnanců do uvedeného plánu. Komise dodala, že musela zohlednit opatření přijatá obchodníky k utajení jejich ujednání.

244 Pokud jde o odůvodnění týkající se HSBC, Komise zaprvé v bodě 471 odůvodnění napadeného rozhodnutí zdůraznila, že již na počátku účasti HSBC na protiprávním jednání dne 12. února 2007 obchodník Barclays vysvětlil obchodníkovi HSBC plán za účelem manipulace, ke které poté došlo dne 19. března 2007, způsobem, z kterého byla zřejmá účast jiných bank. Zadruhé v bodě 472 odůvodnění Komise zdůraznila, že obchodník HSBC věděl o velmi úzkých vazbách, které měl obchodník Barclays s obchodníky JP Morgan, Société générale a Deutsche Bank. Zatřetí v bodě 472 odůvodnění Komise uvedla, že obchodníci Deutsche Bank a Barclays měli za to, že obchodník HSBC je spolehlivým partnerem kartelové dohody. V bodě 473 odůvodnění z toho Komise vyvodila, že obchodníci HSBC věděli, nebo přinejmenším měli vědět, že jejich diskuze s Barclays byly součástí sítě protisoutěžních kontaktů, které zahrnovaly přinejmenším Barclays, Deutsche Bank, Société générale, HSBC a jednu či více dalších neuvedených bank, které přispívaly k uskutečnění protisoutěžních účinků sledovaných prostřednictvím manipulace, ke které došlo dne 19. března 2007. Kromě toho v bodech 475 a 476 odůvodnění Komise dodala, že s ohledem na krátkou dobu, během níž se HSBC podílela na koluzivních výměnách informací, byla její účast na plánu trvající.

245 Úvodem je třeba zdůraznit, že argument Komise, který je uveden v bodě 240 výše, vycházející z toho, že se HSBC zúčastnila všech dotčených protisoutěžních úkonů, což postačuje k tomu, aby jí přičetla odpovědnost za všechny úkony, nemůže být přijat.

246 V tomto ohledu je třeba uvést, že přinejmenším ve vztahu k HSBC došlo k vytýkaným protisoutěžním úkonům v rámci dvoustranných diskuzí. Okolnost, že tyto diskuze, kterých se HSBC zúčastnila, mohly spadat pod každou z kategorií uvedených v bodech 113, 358, 392 napadeného rozhodnutí, tak ani za předpokladu, že by byla prokázána, sama o sobě nedostačuje k přičtení odpovědnosti HSBC za protiprávní jednání bank, se kterými neudržovala přímé kontakty. Na základě judikatury citované v bodě 198 výše je na Komisi, aby prokázala, že HSBC věděla o tomto plánovaném nebo uskutečňovaném protiprávním jednání jiných bank nebo jej mohla rozumně předvídat.

247 V tomto ohledu je třeba rozlišovat jednak mezi manipulací, ke které došlo dne 19. března 2007, a možností, že bude opakována, a jednak mezi ostatními úkony zohledněnými Komisí na základě jediného protiprávního jednání.

1) K tomu, že HSBC věděla o účasti jiných bank na manipulaci, ke které došlo dne 19. března 2007, a o možnosti jejího opakování

248 Od 12. února do 19. března 2007 se HSBC podílela na manipulaci popsané v bodech 85 až 90 výše, která měla těžit z nízkých nabídek sazby Euribor-3M dne 19. března 2007. Mimoto vyhlídka na opakování této manipulace byla zmíněna v rozhovoru dne 19. března 2007, který proběhl mezi jedním z obchodníků HSBC s obchodníkem Barclays a je uveden v bodě 329 odůvodnění napadeného rozhodnutí. Tento záměr opakovat manipulaci zmínil obchodník Barclays při diskuzích s jiným obchodníkem HSBC dne 27. března 2007 uvedeném v bodě 339 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

249 Je třeba konstatovat, že pokud jde o manipulaci ze dne 19. března 2007, Komise má přímé důkazy prokazující, že HSBC věděla o tom, že se podílí na jediném a trvajícím protiprávním jednání s jinými bankami.

250 Komise totiž v bodě 471 odůvodnění napadeného rozhodnutí správně odkazuje na rozhovor ze dne 12. února 2007 jako na důkaz odhalující, že HSBC o účasti jiných bank věděla.

251 Znění tohoto rozhovoru ukazuje, že obchodník Barclays obrátil rozhovor k prospěchu, kterého by mohlo být dosaženo z manipulace se „spread“ mezi dvěma derivátovými produkty, a to „futures“ vázanými na sazbu Euribor-3M a swap vázanými na sazbu EONIA dne 19. března 2007.

252 Z této diskuse vyplývá, že obchodník Barclays v ní odhalil obchodníkovi HSBC „jednotný plán“ zmíněné manipulace, a sice progresivní zvýšení pozic „nákupu“ „futures“ indexovaných k sazbě Euribor-3M, poté jednání ve vzájemné shodě za účelem snížení této sazby dne 19. března 2007.

253 V tomto ohledu na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, následný rozhovor ze dne 13. února 2007, ve kterém obchodník HSBC zdůraznil, že chování obchodníka Barclays není v souladu s dříve uvedeným plánem, odhaluje dobré porozumění způsobu, jakým musí manipulace fungovat. Obchodníkovi HSBC totiž přišlo podezřelé, že jednání Barclays nezapadá do rámce vymezené strategie. Ačkoliv se jeví, že odpověď Barclays („je clean juste quelque truc“) není přesvědčivá („mouai[s]“), nic to nemění na tom, že to, že se obchodník HSBC zaměřuje na jednání Barclays, které je podle všeho v rozporu s plánovanou manipulací, je znakem jeho dobrého porozumění věci.

254 Dále obchodník Barclays v konverzaci ze dne 12. února 2007 zdůraznil, že se na této manipulací podílely jiné banky, i když si nepřál odhalit jejich totožnost. Z toho vyplývá, že si obchodník HSBC byl zcela vědom toho, že se na uvedené manipulaci podílejí jiné banky.

255 I když obchodník Barclays jejich totožnost neodhalil, obchodník HSBC po tomto rozhovoru věděl, že určitý počet bank bude prostřednictvím jednání ve vzájemné shodě snižovat sazbu Euribor dne 19. března 2007. Je tudíž třeba dospět k závěru, že HSBC byla obeznámena s protiprávním jednáním plánovaným nebo uskutečňovaným jinými podniky ve snaze o dosažení týchž cílů ve smyslu judikatury citované v bodě 198 výše.

256 Tento závěr musí být rozšířen i na diskuze o pravidle opakování této manipulace, které proběhly ve dnech 19. a 27. března 2007. Obchodníci HSBC, kteří se těchto diskuzí zúčastnili, totiž mohli rozumně předvídat, že manipulace bude takto opakována za obdobných podmínek, a tedy s jinými bankami.

257 Kromě toho je třeba dospět k závěru, že účast HSBC na tomto jediném protiprávním jednání trvala od 12. do 27. března 2007.

258 V tomto ohledu z ustálené judikatury vyplývá, že zásada právní jistoty vyžaduje, aby se Komise, pokud neexistují důkazy, které mohou přímo prokázat dobu trvání protiprávního jednání, opřela alespoň o důkazy vztahující se k časově dostatečně blízkým skutkovým okolnostem tak, aby bylo možné důvodně připustit, že toto protiprávní jednání trvalo nepřetržitě mezi dvěma konkrétními daty (viz rozsudek ze dne 16. června 2015, FSL a další v. Komise, T-655/11, EU:T:2015:383, bod 482 a citovaná judikatura).

259 Ačkoliv je období oddělující dva projevy protiprávního jednání relevantním kritériem pro prokázání trvání protiprávního jednání, nic to nemění na skutečnosti, že otázka, zda uvedené období je, či není dostatečně dlouhé k tomu, aby představovalo přerušení protiprávního jednání, nemůže být zkoumána abstraktně. Naopak je třeba ji posoudit v kontextu fungování dotčené kartelové dohody (viz rozsudek ze dne 16. června 2015, FSL a další v. Komise, T-655/11, EU:T:2015:383, bod 483 a citovaná judikatura).

260 Je pravda, že na základě kontextu fungování dotčených protiprávních jednání, je třeba zohlednit každodenní stanovování sazeb Euribor. Z toho nezbytně plyne, že manipulace s uvedenými sazbami má časově omezené účinky a potřebuje být opakována, aby její účinky trvaly (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 10. listopadu 2017, Icap a další v. Komise, T-180/15, EU:T:2017:795, bod 222).

261 Stejně tak je třeba připomenout, že za okolností, kdy dohoda nebo jednání ve vzájemné shodě vyžaduje konkrétní aktivní opatření, nemůže Komise předpokládat trvání kartelové dohody, pokud neexistují důkazy o přijímání uvedených opatření (viz rozsudek ze dne 10. listopadu 2017, Icap a další v. Komise, T-180/15, EU:T:2017:795, bod 223 a citovaná judikatura).

262 V projednávané věci je však třeba uvést, že nejenže se HSBC dne 19. března 2007 podílela na manipulaci stanovené k tomuto datu tím, že věděla o účasti jiných bank, ale rovněž prostřednictvím svých obchodníků jednala o pravidle opakovat tuto manipulaci s Barclays, přičemž v této diskuzi pokračoval další obchodník HSBC dne 27. března 2007. Lze tedy dospět k závěru, že byla přijata konkrétní aktivní opatření ve smyslu judikatury citované v bodě 261 výše.

2) K tomu, že HSBC věděla o účasti jiných bank na ostatních jednáních tvořících jediné protiprávní jednání

263 V tomto případě se jedná o otázku, zda byla Komise oprávněna přičíst HSBC veškerá jednání ostatních dotčených bank na základě její účasti na jediném protiprávním jednání.

264 Z judikatury citované v bodech 198 a 199 výše vyplývá, že Komise mohla alternativně prokázat, že HSBC věděla o existenci ostatních protiprávních jednání, nebo že je HSBC mohla rozumně předvídat. Stejně tak podle judikatury citované v bodě 203 výše je Komise oprávněna vycházet ze souboru nepřímých důkazů.

265 Z téže judikatury však vyplývá, že tento soubor indicií, posuzovaný jako celek, musí odpovídat závažným, přesným a shodujícím se důkazům. Kromě toho podle judikatury citované v bodě 204 výše platí, že presumpce neviny znamená, že má-li soud pochybnosti, musí být tato skutečnost ku prospěchu podniku, jemuž je určeno rozhodnutí, kterým se konstatuje protiprávní jednání.

266 Na prvním místě je třeba konstatovat, že žalobkyně v podstatě správně tvrdí, že Komise v napadeném rozhodnutí právně dostačujícím způsobem neprokázala, že HSBC věděla nebo musela vědět o existenci „jednotného plánu“ s jediným cílem takovým způsobem, jaký by odůvodnil, že jsou jí přičítána veškerá jednání sledující uvedený jediný cíl bez ohledu na to, zda se na nich přímo podílela, či nikoliv.

267 Z důvodů uvedených v bodech 233 až 235 výše je totiž třeba uvést, že ústřední prvek umožňující odůvodnit existenci takového „jednotného plánu“ vychází ze skutečnosti, že jednotlivé úkony uvedené v jediném protiprávním jednání byly řízeny nebo kontrolovány stejnou skupinou osob.

268 Žalobkyně přitom správně zdůrazňují, že žádný z obchodníků HSBC nebyl součástí této skupiny osob. Z napadeného rozhodnutí naopak vyplývá, že obchodníci HSBC obdrželi od obchodníků Barclays pouze velmi neucelenou informaci, která se omezovala na to, co bylo nezbytně nutné pro samotnou účast HSBC na provedení manipulace dne 19. března 2007, a poté pro její opakování.

269 Nelze tedy dospět k závěru, že obchodníci HSBC měli sami o sobě extrapolovat z kousků informací, které jim byly oznámeny v rámci přesně určeného jednání – manipulace, ke které došlo dne 19. března 2007 – že se stálá skupina obchodníků, jejichž totožnost nebyla zjištěna, účastní jiných jednání omezujících hospodářskou soutěž na trhu EIRD.

270 Na druhém místě a z obdobných důvodů, odůvodnění napadeného rozhodnutí shrnuté v bodech 242 až 244 výše neumožňuje prokázat, že HSBC věděla o protiprávních jednáních jiných podniků nebo je mohla rozumně předvídat.

271 S výjimkou toho, co zdůraznila Komise, že obchodník Barclays vysvětlil obchodníkovi HSBC plán za účelem manipulace, ke které poté došlo dne 19. března 2007, způsobem, z kterého byla zřejmá účast jiných bank, je totiž třeba konstatovat, že ostatní skutečnosti uvedené Komisí ve skutečnosti spočívají na předpokladu, že obchodníci HSBC měli vyvodit ze skutečnosti, že se obchodníci jiných bank působících na trhu EIRD znají, že se věnují jiným jednáním omezujícím hospodářskou soutěž, které mohou mít dopad na peněžní toky generované EIRD.

272 Je třeba konstatovat, že takový předpoklad nelze přijmout, aniž je popřena judikatura citovaná v bodě 203 výše.

273 S ohledem na výše uvedené, je třeba uzavřít, že účast HSBC na jediném a trvajícím protiprávním jednání lze konstatovat pouze ve vztahu jednak k jejím úkonům v rámci uvedeného protiprávního jednání a jednak k jednání ostatních bank účastnících se manipulace, ke které došlo dne 19. března 2007, a jejímu případnému opakování.

274 Komise tedy HSBC neprávem přičetla ostatní jednání, než jsou jednání uvedená v bodě 273 výše.

c) Ke třetímu žalobnímu důvodu, týkajícímu se záměru HSBC zúčastnit se jediného a trvajícího protiprávního jednání

275 V rámci třetího žalobního důvodu žalobkyně v podstatě tvrdí, že podmínka uvedená v judikatuře citované v bodě 198 výše – podle které musí být záměrem podniku přispět svým vlastním jednáním ke společným cílům sledovaným všemi účastníky – není ve vztahu k nim splněna.

276 V tomto rámci žalobkyně v podstatě tvrdí, že společnost HSBC nemohla vědět o účasti na jediném protiprávním jednání vzhledem k rozmanitosti jednání, která jsou jí vytýkána. Žalobkyně rovněž poukazují na skutečnost, že se HSBC zúčastnila protiprávního jednání odlišným a méně významným způsobem než hlavní účastníci.

277 Komise navrhuje tento žalobní důvod zamítnout.

278 S ohledem na závěr Tribunálu týkající se čtvrtého žalobního důvodu, jak vyplývá z bodu 274 výše, stačí přezkoumat tento žalobní důvod, pokud jde o manipulaci, ke které došlo dne 19. března 2007, a její opakování.

279 Pokud jde o žalobkyně, záměr zúčastnit se jediného protiprávního jednání přitom jasně vyplývá z důkazů předložených Komisí. Pokud jde konkrétněji o manipulaci ze dne 19. března 2007, je pravda, že obchodník HSBC měl podle všeho pochybnosti o fungování této manipulace – jak o tom svědčí diskuze ze dne 13. února 2007 a podle všeho následné politování, že si nevytvořil významnější pozici nákupu „futures“ indexovaných k sazbě Euribor 3M – nic to nemění na tom, že se společně s obchodníky jiných bank zúčastnil manévru za účelem snížení sazeb Euribor-3M dne 19. března 2007 tím, že požádal osobu odpovědnou za navrhování sazeb v rámci své banky, aby pro tento den předložila nízké nabídky, k čemuž došlo.

280 Třetí žalobní důvod je tedy třeba zamítnout.

3. K pátému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z nesprávného právního posouzení a z porušení podstatných formálních náležitostí v průběhu správního řízení

281 Žalobkyně tvrdí, že rozhodnutí o narovnání předjímalo odpovědnost HSBC a nenapravitelně poškodilo jejich právo být vyslechnuty. Z toho vyvozují, že napadené rozhodnutí musí být zrušeno z důvodu porušení jednak zásady presumpce neviny a jednak porušení zásad řádné správy a dodržování práva na obhajobu. Žalobkyně rovněž odkazují na prohlášení komisaře Almunia o výsledku šetření EIRD, která předcházela vydání napadeného rozhodnutí. Žalobkyně také zdůrazňují, že neměly možnost předložit připomínky k oznámení námitek určených účastníkům řízení, kteří se rozhodli přistoupit k narovnání.

282 Komise navrhuje tento žalobní důvod zamítnout.

283 Pokud jde o výtku vycházející z toho, že vydáním rozhodnutí o narovnání byla porušena zásada presumpce neviny, je třeba připomenout, že uvedená zásada je obecnou zásadou unijního práva, která je v současné době zakotvena v čl. 48 odst. 1 Listiny základních práv, který se vztahuje na řízení o porušení pravidel hospodářské soutěže uplatnitelných na podniky, tedy na řízení, jež může vést k uložení pokut nebo penále (viz rozsudek ze dne 22. listopadu 2012, E.ON Energie v. Komise, C-89/11 P, EU:C:2012:738, body 72 a 73 a citovaná judikatura).

284 Zásada presumpce neviny vyžaduje, aby každý, kdo je obviněn z protiprávního jednání, byl považován za nevinného, dokud jeho vina není prokázána v souladu s právem. Tato zásada tak brání jakémukoli formálnímu zjištění a dokonce naznačování odpovědnosti osoby obviněné z daného protiprávního jednání v rozhodnutí, kterým se končí řízení, aniž by tato osoba mohla využít všech záruk, které jsou inherentní výkonu práva na obhajobu v rámci řízení, jež má běžný průběh a v rámci něhož je přijato rozhodnutí ve věci samé (viz rozsudek ze dne 10. listopadu 2017, Icap a další v. Komise, T-180/15, EU:T:2017:795, bod 257 a citovaná judikatura).

285 Podle ustálené judikatury Komise kromě toho musí během správního řízení v oblasti kartelových dohod respektovat právo na řádnou správu zakotvené v článku 41 Listiny základních práv (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. července 2013, Ziegler v. Komise, C-439/11 P, EU:C:2013:513, bod 154 a citovaná judikatura).

286 Podle článku 41 Listiny základních práv má každý právo zejména na to, aby jeho záležitosti byly orgány Unie řešeny nestranně. Tento požadavek nestrannosti zahrnuje na straně jedné subjektivní nestrannost v tom smyslu, že žádný člen dotyčného orgánu, který se věcí zabývá, nesmí být podjatý nebo osobně zaujatý, a na straně druhé objektivní nestrannost v tom smyslu, že orgán musí v tomto ohledu poskytnout dostatečné záruky pro vyloučení veškerých legitimních pochybností (viz rozsudek ze dne 11. července 2013, Ziegler v. Komise, C-439/11 P, EU:C:2013:513, bod 155 a citovaná judikatura).

287 Otázka, zda případný nedostatek objektivní nestrannosti Komise, který mohl vyplynout z porušení zásady presumpce neviny ve vztahu k HSBC při vydání rozhodnutí o narovnání, mohl mít dopad na legalitu napadeného rozhodnutí, se zaměňuje s otázkou, zda jsou konstatování učiněná v uvedeném rozhodnutí řádně podložena důkazy předloženými Komisí (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 6. července 2000, Volkswagen v. Komise, T-62/98, EU:T:2000:180, bod 270, a ze dne 16. června 2011, Bavaria v. Komise, T-235/07, EU:T:2011:283, bod 226).

288 I kdyby tak případný nedostatek objektivní nestrannosti Komise mohl vést k tomu, že nesprávně jednak dospěla k závěru, že účelem diskuzí ve dnech 9. a 14. března 2007, kterých se HSBC zúčastnila, bylo omezit hospodářskou soutěž, nebo jednak, že HSBC mohly být na základě jediného a trvajícího protiprávního jednání přičítány určité úkony jiných bank, které nesouvisejí s manipulací ze dne 19. března 2007 nebo s jejím opakováním, je třeba zdůraznit, že protiprávnost těchto aspektů napadeného rozhodnutí již byla konstatována v rámci přezkumu druhé části prvního žalobního důvodu a čtvrtého žalobního důvodu.

289 Pokud jde o další konstatování učiněná v napadeném rozhodnutí, vada spočívající v případném nedostatku objektivní nestrannosti Komise může vést ke zrušení uvedeného rozhodnutí, pouze pokud se prokáže, že kdyby neexistovala, mělo by uvedené rozhodnutí jiný obsah (rozsudek ze dne 6. července 2000, Volkswagen v. Komise, T-62/98, EU:T:2000:180, bod 283). Přitom v projednávané věci v rámci výkonu úplného přezkumu relevantních důvodů tohoto rozhodnutí bylo konstatováno, že s výjimkou aspektů uvedených v bodě 288 výše Komise prokázala právně dostačujícím způsobem účast HSBC na dotčeném protiprávním jednání. Nic tedy nenaznačuje tomu, že by v případě nevydání rozhodnutí o narovnání předtím, než bylo vydáno napadené rozhodnutí, byl obsah napadeného rozhodnutí odlišný.

290 Žalobkyně v replice tvrdí, že nedostatek objektivní nestrannosti Komise za okolností projednávané věci je závažnější než ve věcech, ve kterých byly vydány rozsudky ze dne 6. července 2000, Volkswagen v. Komise (T-62/98, EU:T:2000:180, body 270 a 283) a ze dne 16. června 2011, Bavaria v. Komise (T-235/07, EU:T:2011:283, bod 226), jelikož v těchto věcech došlo k nedostatku nestrannosti poté, co byly účastnice řízení vyslechnuty.

291 Je však třeba konstatovat, že zásada, podle níž nedostatek tohoto typu může vést ke zrušení napadeného rozhodnutí pouze tehdy, pokud je prokázáno, že v případě neexistence tohoto nedostatku by mělo toto rozhodnutí jiný obsah, spadá pod ustálenou judikaturu, která je založena na rozsudku ze dne 16. prosince 1975, Suiker Unie a další v. Komise (40/73 až 48/73, 50/73, 54/73 až 56/73, 111/73, 113/73 a 114/73, EU:C:1975:174, body 90 a 91). V tomto ohledu je třeba uvést, že tento rozsudek byl vydán v kontextu relativně blízkém kontextu projednávané věci, jelikož žalobkyně vytýkaly Komisi, že porušila zásadu spravedlivého procesu tím, že vydala určitá veřejná prohlášení, z nichž podle všeho vyplývalo, že konstatovala existenci údajného protiprávního jednání, a to v okamžiku, kdy se dotčené osoby ještě nemohly vyjádřit k vytýkaným skutečnostem, které se jich týkaly.

292 Z obdobných důvodů je třeba rovněž odmítnout ostatní argumenty uplatněné žalobkyněmi na podporu jejich výtky vycházející z porušení zásady řádné správy, jakož i výtku vycházející z porušení jejich práva na obhajobu jako irelevantní.

293 S ohledem na výše uvedené je třeba pátý žalobní důvod zamítnout.

4. K dopadům pochybení na legalitu článku 1 napadeného rozhodnutí, konstatovaným v rámci prvního a čtvrtého žalobního důvodu

294 Podle článku 1 napadeného rozhodnutí „následující podniky porušily článek 101 Smlouvy a článek 53 Dohody o EHP tím, že se během uvedených období zúčastnily jediného a trvajícího protiprávního jednání v souvislosti s úrokovými deriváty v eurech. Toto protiprávní jednání, které bylo rozšířeno na celý EHP, spočívalo v dohodách nebo jednáních ve vzájemné shodě, jejichž cílem bylo narušit běžný průběh oceňování složek v odvětví úrokových derivátů v eurech: […] b) [žalobkyně] ode dne 12. února 2007 do 27. března 2007“.

295 Je třeba podotknout, že pochybení, kterých se dopustila Komise, pokud se jedná o kvalifikaci, kterou použila ohledně diskuze probíhajících ve dnech 9. a 14. března 2007, uvedených v bodech 166 až 195 výše, nemají dopad na legalitu článku 1 napadeného rozhodnutí a zejména na čl. 1 písm. b) napadeného rozhodnutí, jelikož závěr, který je v nich obsažen, je odůvodněný i v případě, že by tyto diskuze zohledněny nebyly.

296 Totéž platí pro pochybení, kterých se dopustila Komise, pokud jde o přesné určení úkonů, které mohou být HSBC přičteny z důvodu účasti na jediném a trvajícím protiprávním jednání, uvedených v bodech 263 až 274 výše. Účast HSBC společně s jinými bankami na manipulaci dne 19. března 2007 a skutečnost, že uvažovaly o jejím opakování, totiž umožňují samy o sobě právně dostatečným způsobem odůvodnit čl. 1 písm. b) napadeného rozhodnutí.

297 Nicméně v rozsahu, v němž mezi skutečnosti, které mohou být zohledněny při posouzení závažnosti protiprávního jednání, patří počet a intenzita protisoutěžního chování a z důvodů uvedených v bodě 123 výše, je na Tribunálu, aby případně v rámci posouzení přiměřenosti pokuty vyvodil důsledky z nesprávnosti těchto posouzení.

B. K návrhovým žádáním směřujícím ke zrušení čl. 2 písm. b) napadeného rozhodnutí a podpůrně ke změně částky uložené pokuty

298 Žalobkyně zpochybňují legalitu čl. 2 písm. b) napadeného rozhodnutí, kterým jim Komise uložila pokutu z důvodu účasti HSBC na protiprávním jednání. Tento žalobní důvod lze rozdělit na čtyři části, jelikož žalobkyně zpochybňují zaprvé použití diskontovaných peněžních příjmů za účelem posouzení hodnoty tržeb, zadruhé uplatněný koeficient závažnosti, zatřetí uplatněné dodatečné částky a začtvrté posouzení polehčujících okolností. Žalobkyně primárně navrhují, aby byl zrušen čl. 2 písm. b) napadeného rozhodnutí, a podpůrně aby Tribunál využil své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci pro účely snížení částky pokuty, která jim byla uložena.

299 V rámci první části tohoto žalobního důvodu žalobkyně vytýkají Komisi, že založila hodnotu tržeb na základě peněžních příjmů z EIRD, které obdržela HSBC v období protiprávního jednání, na které byl uplatněn 98,849 % koeficient.

300 Úvahy Komise jsou uvedeny v bodech 639 až 648 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

301 Komise na prvním místě v bodě 639 odůvodnění napadeného rozhodnutí konstatovala, že úrokové deriváty nevytvářejí tržby v obvyklém smyslu slova, a v důsledku toho uplatnila zvláštní náhradní hodnotu pro hodnotu tržeb, která představuje výchozí bod pro výpočet částek pokut. V bodě 640 odůvodnění považovala Komise za vhodnější nevycházet z náhradní hodnoty tržeb uskutečněných v průběhu posledního roku a vzhledem ke krátkému trvání protiprávního jednání některých účastnic řízení, proměnlivé velikosti trhu EIRD v průběhu období protiprávního jednání a rozdílům v délce trvání účasti dotčených bank, měla za to, že je vhodnější vycházet z hodnoty tržeb skutečně realizovaných podniky během měsíců odpovídajících účasti každého z nich na protiprávním jednání.

302 V bodě 641 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvedla, že tržby v obvyklém smyslu slova odpovídají vstupním hospodářským výhodám, jejichž formou je nejčastěji hotovost, či ekvivalent hotovosti, a podotkla, že protisoutěžní úkony v projednávané věci se týkaly zejména koluze o příslušných složkách cen hotovostních toků souvisejících s EIRD. Z těchto důvodů se Komise rozhodla stanovit roční hodnotu tržeb pro všechny strany na základě peněžních příjmů, a sice „peněžních toků, které každá banka obdržela ze svého příslušného portfolia EIRD spojeného s jakoukoliv dobou splatnosti Euribor nebo EIONA a uzavřeného s protistranami, které jsou usazeny v EHP“.

303 V bodě 642 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise použila u HSBC částku peněžních příjmů ve výši 16 688 253 649 eur.

304 Na druhém místě v bodě 643 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise považovala za vhodné snížit hodnoty peněžních příjmů zjištěné ve vztahu k HSBC a ostatním bankám použitím jednotného vhodného koeficientu, aby byly zohledněny zvláštnosti trhu EIRD, a zejména vypořádání, které je vlastní obchodování s deriváty. V bodě 648 odůvodnění napadeného rozhodnutí byl tento jednotný koeficient stanoven na 98,849 %.

305 Odůvodnění úrovně tohoto koeficientu snížení se v napadeném rozhodnutí opírá o čtyři důvody. Komise se zaprvé v bodě 644 odůvodnění opírá o vypořádání, které je vlastní obchodování s deriváty obecně, zhodnocené podle International Swap Dealer Association tak, že znamená snížení o 85 % až 90 %.

306 Zadruhé v bodě 645 odůvodnění Komise zdůraznila specifičnost vypořádání EIRD, jelikož srovnání peněžních příjmů stran s čistým vypořádáním z EIRD prokazuje, že by uplatnění sazby mezi 85 a 90 % vedlo k příliš odrazujícím pokutám.

307 Zatřetí v bodě 646 odůvodnění Komise konstatovala, že kartelovou dohodou o EIRD vznikly podstatně nižší dodatečné náklady než 20 % dodatečných nákladů běžně vznikajících na základě tohoto druhu kartelové dohody v smluvních odvětvích.

308 Začtvrté Komise v bodě 647 odůvodnění připomněla, že není povinna používat přesný matematický vzorec a při stanovení výše každé pokuty má prostor pro uvážení.

309 Zapáté v bodě 648 odůvodnění Komise zdůraznila, že na osoby, kterým je napadené rozhodnutí určeno, použila stejnou sazbu, jakou použila pro výpočet částek pokut uložených adresátům rozhodnutí o narovnání.

310 Na třetím místě Komise odpověděla na kritiky předložené v průběhu správního řízení. V tomto rámci v bodech 656 až 662 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise vyvrátila, že použití diskontovaných peněžních příjmů bylo nepřiměřené. Komise tak tvrdila, že ve srovnání s čistými peněžními příjmy a čistými výdaji navrhovanými žalobkyněmi, které by mohly vést k záporným hodnotám, bylo zohlednění diskontovaných peněžních příjmů v souladu s pokyny pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 (Úř. věst. 2006, C 210, s. 2, dále jen „pokyny z roku 2006“), podle kterých jsou východiskem pro výpočet pokut tržba, a nikoli zisky.

311 Pokud jde o námitky uplatněné proti koeficientu snížení, Komise mimo jiné v bodě 710 odůvodnění napadeného rozhodnutí zdůraznila, že byla transparentní, pokud šlo o její úmysl snížit peněžní příjmy jednotným koeficientem alespoň o 97,5 %. V bodě 713 odůvodnění Komise rovněž tvrdí, že nepoužila individuální koeficienty snížení, jelikož by mohly vést k nerovnému zacházení.

312 V rámci této části žalobního důvodu žalobkyně v zásadě uvádějí tři výtky za účelem zpochybnění legality výpočtu hodnoty tržeb. Zaprvé žalobkyně zpochybňují samotnou zásadu použití peněžních příjmů, na něž se vztahuje 98,849 % koeficient snížení. Zadruhé mají žalobkyně za to, že Komise do výpočtu nesprávně zahrnula peněžní příjmy plynoucí ze smluv uzavřených před kartelovou dohodou. Konečně zatřetí žalobkyně zpochybňují odůvodnění koeficientu snížení.

1. K první výtce, vycházející z nesprávného použití diskontovaných peněžních příjmů

313 Žalobkyně tvrdí, že i když Komise v bodě 639 odůvodnění napadeného rozhodnutí správně uvedla, že úrokové deriváty „nevytvářejí tržby v běžném smyslu“, nesprávně posoudila uvedenou hodnotu tržeb, když vycházela z peněžních příjmů obdržených z titulu EIRD, ke kterým se pojí 98,849 % koeficient snížení. Žalobkyně vytýkají Komisi, že vzala v úvahu pouze příliv prostředků z EIRD, a nikoli odliv z prostředků, zatímco manipulace s referenčními sazbami má dopad na tyto dva aspekty. Tento přístup podle žalobkyň přispěl k nadhodnocení příjmů plynoucích z obchodování s EIRD. Žalobkyně tvrdí, že odůvodnění uvedené v bodě 659 odůvodnění napadeného rozhodnutí, vycházející z toho, že zohlednění vstupních plateb nemůže vést k nulovým nebo záporným tržbám, nečiní z peněžních příjmů přiměřený ukazatel hodnoty tržeb. Totéž platí o tom, že v bodě 660 odůvodnění uvedeného rozhodnutí je zdůrazněno, že výchozím bodem pro výpočet pokut v pokynech z roku 2006 jsou tržby.

314 Komise má za to, že správně posoudila hodnotu tržeb na základě peněžních příjmů, na které byl uplatněn koeficient snížení.

315 Komise poznamenává, že odliv prostředků na základě EIRD nebyl opomenut. Cílem použití koeficientu snížení bylo podle Komise právě zohlednit vypořádání, které je vlastní obchodování. Z hlediska odrazení je takový přístup vhodnější, než přístup upřednostňovaný žalobkyněmi, použít peněžní příjmy a čisté výdaje, který by podle Komise mohl vést k záporným hodnotám.

316 Tribunál nejprve připomíná, že pokud jde o legalitu rozhodnutí, kterým se ukládá pokuta, důkladný přezkum po právní i skutkové stránce, který unijní soud vykonává nad všemi prvky rozhodnutí Komise v řízeních podle článků 101 a 102 SFEU, připomenutý v bodě 44 výše, znamená, že se nemůže opírat o prostor Komise pro uvážení při uplatňování kritérií uvedených v pokynech ani stran posouzení těchto skutečností, a z tohoto důvodu upustit od takového důkladného přezkumu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. prosince 2011, Chalkor v. Komise, C-386/10 P, EU:C:2011:815, bod 62).

317 Na prvním místě je třeba připomenout, že mezi účastnicemi řízení je nesporné, že EIRD „nevytváří tržby v obvyklém smyslu slova“, jak je připomenuto v bodě 639 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

318 Na druhém místě, ačkoli čl. 23 odst. 3 nařízení č. 1/2003 obecně odkazuje na závažnost a délku trvání protiprávního jednání, metodika zvolená Komisí pro použití tohoto ustanovení v jejích pokynech z roku 2006 jako hlavní pojem používá pojem „hodnota tržeb“, protože přispívá k určení ekonomického významu protiprávního jednání a relativní váhy každého podniku, který se podílel na protiprávním jednání (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. července 2013, Team Relocations a další v. Komise, C-444/11 P, nezveřejněný, EU:C:2013:464, bod 76). Podle bodu 13 pokynů z roku 2006 totiž „[p]ři určování základní výše udělované pokuty bude Komise vycházet z hodnoty tržeb za zboží nebo služby v příslušné zeměpisné oblasti uvnitř EHP, které přímo nebo nepřímo […] souvisejí s protiprávním jednáním.“ Pokyny z roku 2006 v úvodní části, bodě 6, uvádějí, že „kombinace hodnoty tržeb souvisejících s protiprávním jednáním a doby trvání je vhodnou hodnotou pro vyhodnocení ekonomického významu protiprávního jednání a relativní váhy každého podniku, který se podílel na protiprávním jednání.“

319 Na třetím místě je třeba připomenout, že Komise je oprávněna nepoužít metodu uvedenou v pokynech, pokud to důvody odůvodňují. Potřeby zvláštního posouzení každé konkrétní situace ze strany Komise, pokud ukládá sankce podle článku 23 nařízení č. 1/2003, totiž nutně znamenají, že se od metodiky

pokynů případně odchýlí, vyžaduje-li to konkrétní situace. Tato možnost zdůrazněná judikaturou (rozsudek ze dne 28. června 2005, Dansk Rørindustri a další v. Komise, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, body 209 a 210), je výslovně převzata v bodě 37 pokynů z roku 2006.

320 V projednávané věci je třeba ověřit, zda se Komise tím, že posoudila hodnotu tržeb z EIRD na základě diskontovaných peněžních příjmů, nedopustila nesprávného posouzení. To znamená zejména přezkoumat, zda přístup zvolený Komisí umožnil zohlednit vypořádání, které je vlastní EIRD, protože tyto smlouvy vedou k příjmům i výdajům.

321 Je třeba připomenout, že z bodu 15 a 16 pokynů z roku 2006 vyplývá, že Komise určí hodnotu tržeb podniku podle nejlepších údajů, které jsou pro tento podnik k dispozici. Pokud jsou údaje poskytnuté podnikem neúplné nebo nedůvěryhodné, může Komise určit hodnotu tržeb tohoto podniku na základě částečných údajů, které obdržela nebo na základě jakékoli jiné informace, kterou považuje za relevantní nebo vhodnou.

322 Je třeba konstatovat, že přístup zvolený Komisí má lépe odrážet hodnotu tržeb – a tudíž i ekonomický význam protiprávního jednání – než alternativní přístup navržený žalobkyněmi v průběhu správního řízení, založený na čistých příjmech a čistých výdajích. Jedná se v podstatě o to, aby byl zohledněn pouze zůstatek peněžních toků v průběhu protiprávního jednání, a sice údaj, který se blíží prospěchu získanému z obchodování.

323 Jak správně připomněla Komise v bodě 659 odůvodnění napadeného rozhodnutí, takové omezení by totiž bylo v rozporu s logikou, kterou byla při volbě vedena Komise, stanovit v metodice uvedené v pokynech z roku 2006 základní částku na základě hodnoty tržeb, a sice odrážet ekonomický význam protiprávního jednání a váhu účasti dotyčného podniku.

324 Vzhledem k tomu, že je přístup zvolený Komisí v souladu s logikou, na níž je založena volba hodnoty tržeb, a žalobkyně nenavrhly vhodnější alternativní metodu v průběhu správního řízení, nelze tak dospět k závěru, že zásada zohlednění diskontovaných peněžních příjmů je z podstaty nesprávná.

325 Nic to nemění na tom, že v přístupu zvoleném Komisí je důležité pouze to, aby stanovení částky peněžních příjmů bylo prosté vad. Totéž platí pro stanovení použité sazby koeficientu snížení.

326 Tento koeficient má totiž zásadní úlohu při určení hodnoty tržeb z důvodu obzvláště vysoké částky, která vyplývá ze zohlednění pouze peněžních příjmů, to znamená bez odečtení odpovídajících výdajů.

327 Pro ilustraci Tribunál uvádí na základě použití skutečností týkajících se závažnosti, doby trvání, dodatečné částky a polehčujících okolností uvedených Komisí v napadeném rozhodnutí, přičemž nejsou předjímána posouzení jejich opodstatněnosti, že změna sazby uvedeného koeficientu o 0,1 % by ovlivnila konečnou částku pokuty o téměř 16 221 000 eur.

328 Z výše uvedeného vyplývá, že v modelu zvoleném Komisí pro účely určení hodnoty tržeb je zásadní přesnost sazby koeficientu snížení, jelikož i sebemenší změna uvedeného koeficientu má významný vliv na částku pokuty uložené dotyčným podnikům.

329 S touto výhradou je třeba první výtku zamítnout.

2. K druhé výtce, vycházející z nesprávnosti zohlednění peněžních příjmů vyplývajících ze smluv uzavřených před začátkem účasti HSBC na protiprávním jednání

330 Žalobkyně tvrdí, že Komise nesprávně zohlednila diskontované peněžní příjmy ze smluv uzavřených před jednáním vytýkaným HSBC.

331 Komise navrhuje tuto výtku zamítnout.

332 Jak měl Soudní dvůr příležitost zdůraznit, bod 13 pokynů z roku 2006 má za cíl použít jako výchozí bod pro výpočet pokuty uložené podniku částku, která odráží ekonomický význam protiprávního jednání a relativní váhu dotčeného podniku v protiprávním jednání. Proto, ačkoli nelze pojem „hodnota tržeb“ uvedený v tomto bodě 13 rozšířit tak, aby zahrnoval tržby dosažené dotčeným podnikem, které nespadají do působnosti vytýkané kartelové dohody, bylo by nicméně v rozporu s cílem sledovaným uvedeným ustanovením, kdyby měl být uvedený pojem chápán tak, že se týká obratu dosaženého pouze z prodejů, u kterých je prokázáno, že byly skutečně dotčeny touto kartelovou dohodou (rozsudek ze dne 7. září 2016, Pilkington Group a další v. Komise, C-101/15 P, EU:C:2016:631, bod 19).

333 Z toho vyplývá, že prodeje uskutečněné na základě smluv uzavřených před obdobím protiprávního jednání mohou být platně zahrnuty do hodnoty tržeb vypočtené podle bodu 13 pokynů z roku 2006 pro účely výpočtu základní částky pokuty stejně jako prodeje uskutečněné na základě smluv uzavřených v době protiprávního jednání, u něhož však nebylo prokázáno, že byly předmětem koluze (rozsudek ze dne 7. září 2016, Pilkington Group a další v. Komise, C-101/15 P, EU:C:2016:631, bod 20).

334 Takové řešení lze použít tím spíše na okolnosti projednávané věci, že manipulace se sazbou Euribor, na které se HSBC podílela, měla vliv na variabilní sazbu smluv indexovaných k sazbě Euribor-3M se splatností do 19. března 2007, bez ohledu na to, zda k jejich uzavření došlo před nebo po 12. únoru 2007, což je výchozí bod pro účast HSBC na protiprávním jednání.

335 Druhá výtka tedy musí být zamítnuta.

3. Ke třetí výtce, vycházející z nedostatečně odůvodněného 98,849 % koeficientu snížení, který použila Komise

336 Žalobkyně tvrdí, že stanovení koeficientu snížení je nedostatečně odůvodněno, jelikož jim neumožňuje pochopit důvody, pro které byla základní částka pokuty stanovena v této výši. Žalobkyně zejména zdůrazňují, že tato výše zohledňuje předpoklad hypotetických dodatečných nákladů pohybujících se mezi 2 až 4 bazickými body, aniž je vysvětleno, jak byly takové dodatečné náklady reálné za okolností, kdy jedna banka ve skutečnosti mohla změnit referenční sazbu pouze o 0,1 bazického bodu, o čemž svědčí i poznámka pod čarou 441 napadeného rozhodnutí. Žalobkyně připomínají, že skutečnost, že Komise použila nový a dosud neprovedený přístup k určení hodnoty tržeb, znamená, že bylo tím spíše nezbytné dodržet povinnost uvést odůvodnění.

337 Komise tvrdí, že 98,849 % koeficient snížení je dostatečně odůvodněn, jelikož důvody uvedené v bodech 643 až 646 odůvodnění napadeného rozhodnutí umožňují žalobkyním pochopit, proč byl tento koeficient považován za vhodný. Pokud jde o údaj o dodatečných nákladech pohybujících se mezi 2 až 4 bazickými body zohledněný v bodě 646 odůvodnění, je v napadeném rozhodnutí uvedeno, že se jedná o hypotetické dodatečné náklady. Komise v tomto ohledu připomíná, že při stanovení výše každé pokuty má široký prostor pro uvážení a není povinna používat přesný matematický vzorec.

338 Jak bylo uznáno v ustálené judikatuře, povinnost uvést odůvodnění zakotvená v čl. 296 druhém pododstavci SFEU je podstatnou formální náležitostí, kterou je nutné odlišit od otázky opodstatněnosti odůvodnění, která spadá do rámce meritorní legality sporného aktu. Požadované odůvodnění proto musí být přizpůsobeno povaze dotčeného aktu a musí z něj jasně a jednoznačně vyplývat úvahy orgánu, jenž akt vydal, tak, aby se dotčené osoby mohly seznámit s důvody, které vedly k přijetí opatření, a příslušný soud mohl vykonávat svůj přezkum. Pokud tedy jde zejména o odůvodnění individuálních rozhodnutí, účelem povinnosti odůvodnit takováto rozhodnutí je vedle umožnění soudního přezkumu poskytnout dotčené osobě dostatek údajů, aby seznala, zda je rozhodnutí případně stiženo vadou, která umožňuje zpochybnit jeho platnost (viz rozsudek ze dne 29. září 2011,

Elf Aquitaine v. Komise, C-521/09 P, EU:C:2011:620, body 146 až 148 a citovaná judikatura; rozsudky ze dne 11. července 2013, Ziegler v. Komise, C-439/11 P, EU:C:2013:513, body 114 a 115, a ze dne 13. prosince 2016, Printeos a další v. Komise, T-95/15, EU:T:2016:722, bod 44).

339 Mimoto musí být požadavek na odůvodnění posuzován v závislosti na okolnostech projednávané věci, zejména v závislosti na obsahu aktu, povaze dovolávaných důvodů a zájmu, který mohou mít osoby, jimž je akt určen, nebo jiné osoby, kterých se akt bezprostředně dotýká ve smyslu čl. 263 čtvrtého pododstavce SFEU na získání vysvětlení. Není požadováno, aby odůvodnění upřesňovalo všechny relevantní skutkové a právní okolnosti, jelikož otázka, zda odůvodnění aktu splňuje požadavky článku 296 SFEU, musí být posuzována nejen s ohledem na jeho znění, ale také na jeho celkové souvislosti, jakož i na všechna právní pravidla upravující dotčenou oblast (rozsudky ze dne 29. září 2011, Elf Aquitaine v. Komise, C-521/09 P, EU:C:2011:620, bod 150; ze dne 11. července 2013, Ziegler v. Komise, C-439/11 P, EU:C:2013:513, bod 116, a ze dne 13. prosince 2016, Printeos a další v. Komise, T-95/15, EU:T:2016:722, bod 45).

340 Podle judikatury rovněž platí, že odůvodnění tedy musí být dotyčné osobě sděleno v zásadě současně s rozhodnutím, které nepříznivě zasahuje do jejího právního postavení. Chybějící odůvodnění nemůže být zhojeno skutečností, že se dotyčná osoba dozví důvody rozhodnutí v průběhu řízení před unijními soudy (rozsudky ze dne 29. září 2011, Elf Aquitaine v. Komise, C-521/09 P, EU:C:2011:620, bod 149; ze dne 19. července 2012, Alliance One International a Standard Commercial Tobacco v. Komise, C-628/10 P a C-14/11 P, EU:C:2012:479, bod 74, a ze dne 13. prosince 2016, Printeos a další v. Komise, T-95/15, EU:T:2016:722, bod 46).

341 Komise je v rozhodnutí ukládajícím pokutu povinna uvést odůvodnění, a to pokud jde zejména o výši uložené pokuty a zvolenou metodu jejího stanovení (rozsudek ze dne 27. září 2006, Jungbunzlauer v. Komise, T-43/02, EU:T:2006:270, bod 91). Komise musí ve svém rozhodnutí uvést prvky posouzení, které jí umožnily vymezit závažnost a dobu trvání protiprávního jednání, aniž je povinna v něm uvádět podrobnější popis nebo číselné údaje týkající se způsobu výpočtu pokuty (rozsudek ze dne 13. července 2011, Schindler Holding a další v. Komise, T-138/07, EU:T:2011:362, bod 243). Komisi nicméně přísluší vysvětlit poměrné vážení a své posouzení zohledněných skutečností (viz rozsudek ze dne 8. prosince 2011, Chalkor v. Komise, C-386/10 P, EU:C:2011:815, bod 61).

342 Upřesnění uvedená autorem napadeného rozhodnutí v průběhu soudního řízení, která doplňují odůvodnění, jež je samo o sobě dostatečné, nepodléhají povinnosti uvést odůvodnění jako takové, i když mohou být užitečná pro účely interního přezkumu odůvodnění rozhodnutí unijním soudem v rozsahu, v němž umožňují orgánu vysvětlit důvody, na kterých se zakládá jeho rozhodnutí. Dodatečná vysvětlení, která jdou nad rámec povinnosti autora uvést odůvodnění, tak mohou podnikům umožnit, aby se podrobně seznámily se způsobem výpočtu pokuty, která jim byla uložena, a obecněji, může sloužit k transparentnosti správního jednání a k usnadnění výkonu pravomoci Tribunálu soudního přezkumu v plné jurisdikci, která mu musí umožnit, aby nad rámec legality napadeného rozhodnutí posoudil přiměřenost uložené pokuty. Tato možnost však nemůže změnit rozsah požadavků vyplývajících z povinnosti uvést odůvodnění (rozsudek ze dne 16. listopadu 2000, Cascades v. Komise, C-279/98 P, EU:C:2000:626, body 45 a 47).

343 Komise odkazuje na judikaturu citovanou v bodě 341 výše, aby v podstatě zdůraznila, že v napadeném rozhodnutí nebyla povinna přesně uvést vyčíslené hodnocení, které vedlo k použití 98,849 % koeficientu snížení.

344 V tomto ohledu Tribunál uvádí, že podle judikatury citované v bodě 339 výše musí být požadavek na odůvodnění posuzován v závislosti na okolnostech případu. Tento případ má dvě významné zvláštnosti.

345 Na jedné straně se Komise v projednávané věci rozhodla použít metodiku uvedenou v pokynech z roku 2006 spíše než, aby se od ní odchýlila, což byla podle judikatury připomenuté v bodě 319 výše a bodu 37 uvedených pokynů oprávněna učinit. Komise tedy zvolila metodiku, v níž z důvodů uvedených v bodě 318 výše má určení „hodnoty tržeb“ ústřední roli, i když v bodě 639 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedla, že EIRD nevytváří tržby v obvyklém smyslu slova.

346 Bylo tudíž podstatné, aby odůvodnění napadeného rozhodnutí umožnilo žalobkyním ověřit, zda je náhradní hodnota zvolená Komisí případně stižena vadou, která umožňuje zpochybnit její platnost, a Tribunálu provést jeho přezkum.

347 Na druhé straně, jak bylo zdůrazněno v bodě 325 výše, v přístupu zvoleném Komisí má koeficient snížení zásadní úlohu, protože částka peněžitých příjmů, na které se uplatní, je obzvláště vysoká.

348 Z toho vyplývá, že za okolností projednávané věci vzhledem k tomu, že se Komise rozhodla určit základní částku pokuty za použití číselného modelu, ve kterém má zásadní roli koeficient snížení, je nezbytné, aby dotyčné podniky byly s to pochopit, jak Komise dospěla ke koeficientu snížení, který byl stanoven právě na 98,849 %, a aby Tribunál mohl provést důkladný přezkum tohoto prvku napadeného rozhodnutí po právní i skutkové stránce podle judikatury citované v bodě 316 výše.

349 Přitom pouze z bodů 643, 644 až 646 a 648 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že koeficient snížení měl být vyšší než 90 %, jelikož jednak srovnání peněžitých příjmů stran s čistým vypořádáním z EIRD prokazuje, že by použití sazby mezi 85 a 90 % vedlo k příliš odrazujícím pokutám, a jednak že kartelovou dohodou o EIRD vznikly podstatně nižší dodatečné náklady než 20 % dodatečných nákladů běžně vznikajících na základě tohoto druhu kartelové dohody v smluvních odvětvích. V bodě 648 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí, že jednak provedla odhad faktorů uvedených v bodech 643 až 646 odůvodnění, aniž však uvádí, jakou hodnotu těmto různým faktorům přidělila pro účely stanovení sazby snížení právě na 98,849 %. Komise uvádí, že použila tutéž metodiku při stanovení hodnoty tržeb, jaká byla použita pro výpočet pokut v rozhodnutí o narovnání. Je však třeba konstatovat, že z rozhodnutí o narovnání neplyne žádný dodatečný údaj o určení sazby snížení na 98,849 %.

350 Jediný další údaj v napadeném rozhodnutí je uveden v bodě 710 odůvodnění, kde Komise zdůraznila v průběhu správního řízení, že jednotný koeficient snížení činí alespoň 97,5 %.

351 Je třeba konstatovat, že tyto úvahy žalobkyním neposkytují vysvětlení důvodů, proč byl koeficient snížení stanoven na 98,849 %, a nikoli na případné vyšší úrovni. Stejně tak při neexistenci podrobnějších vysvětlení důvodů, proč tyto úvahy vedly ke stanovení koeficientu snížení na tuto konkrétní výši, Tribunál nemůže provést důkladný přezkum právního a skutkového hlediska části rozhodnutí, která mohla mít významný vliv na pokutu uloženou žalobkyním.

352 Je pravda, že Komise v návaznosti na jednání poskytla Tribunálu dodatečná vysvětlení týkající se určení tohoto 98,849 % koeficientu snížení. Ze znění judikatury citované v bodech 340 a 342 výše však vyplývá, že taková dodatečná vysvětlení může Tribunál zohlednit, pokud jde o vnitřní kontrolu odůvodnění rozhodnutí, pouze za podmínky, že doplňují odůvodnění, které je již samo o sobě dostatečné. Tak tomu ovšem v projednávané věci není.

353 S ohledem na výše uvedené je třeba třetí výtce první části žalobního důvodu vyhovět a zrušit čl. 2 písm. b) napadeného rozhodnutí, aniž je nutné zkoumat ostatní části žalobního důvodu.

354 V rozsahu, v němž bylo vyhověno primárně předloženým návrhovým žádáním směřujícím ke zrušení čl. 2 písm. b) napadeného rozhodnutí, není důvodné přezkoumávat návrhová žádání směřující ke změně předložená žalobkyněmi podpůrně.

K nákladům řízení

355 Článek 134 odst. 3 jednacího řádu Tribunálu stanoví, že pokud měli účastníci řízení ve věci částečně úspěch i neúspěch, ponese každý z nich vlastní náklady řízení. Jeví-li se to však vzhledem k okolnostem v projednávané věci jako odůvodněné, může Tribunál rozhodnout, že účastník řízení ponese vlastní náklady řízení a nahradí část nákladů řízení vynaložených druhým účastníkem řízení.

356 V projednávané věci neměly žalobkyně úspěch, pokud jde o jejich návrhová žádání směřující ke zrušení článku 1 napadeného rozhodnutí, a měly úspěch, pokud jde o jejich návrhové žádání směřující ke zrušení čl. 2 písm. b) uvedeného rozhodnutí. S ohledem na tyto skutečnosti budou okolnosti projednávaného případu správně posouzeny rozhodnutím, že každá z účastnic řízení ponese vlastní náklady.

Z těchto důvodů

TRIBUNÁL (druhý rozšířený senát)

rozhodl takto:

1) Článek 2 písm. b) rozhodnutí Komise C(2016) 8530 final ze dne 7. prosince 2016 v řízení podle článku 101 SFEU a článku 53 Dohody o EHP (AT.39914 – Úrokové deriváty v eurech) se zrušuje.

2) Ve zbývající části se žaloba zamítá.

3) HSBC Holdings plc, HSBC Bank plc a HSBC France ponesou vlastní náklady řízení.

4) Evropská komise ponese vlastní náklady řízení.

Prek Buttigieg Schalin

Berke Costeira

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 24. září 2019.

Podpisy.

i — Toto znění bylo po jeho prvním online zpřístupnění předmětem jazykové úpravy (Podpisy).